Sfântul Teofan Zăvorâtul - Mântuirea în viaţa de familie

Volumul de faţă îşi propune să reunească în paginile sale scrisorile Sfântului Teofan Zăvorâtul cu privire la viaţa familiei creştine. Pătrunderea spirituală a marelui dascăl al Bisericii se vădeşte cu strălucire în aceste texte, rezultat al comunicării vii şi iubitoare dintre sfânt şi fiii săi duhovniceşti. Scrise într-un limbaj plăcut şi accesibil, ele constituie un excelent îndreptar pentru familiile ce navighează prin furtunile acestei vieţi.

Traducere din limba rusă de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas
Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

„ Viaţa de familie şi cetăţenească nu este în sine viaţă lumească, însă devine astfel atunci când în rânduielile ei se vără patimile şi satisfacerea lor. Pentru viaţa de familie şi cetăţenească sunt porunci de la Dumnezeu ”

Index

Capitolul întâi - Căsătoria....6
Hotărârea de a intra în căsnicie....6
Alegerea soţiei....6
Povaţă către o viitoare soacră....6
Către o fată ce urmează să se căsătorească....6
Povaţă pentru o fecioară....7
Către mama unei tinere mirese....7
Unei proaspăt-căsătorite....8
Povaţă către soţii care nu au copii....8
Alte poveţe către soţi....8
Însemnătatea vieţii în căsnicie pentru lucrarea mântuirii....9
Mântuirea pe calea vieţii de familie....9
Despre căsătorie şi necăsătorire....10
Nu trebuie să se căsătorească cei care nu au aplecare spre aceasta....11
Primii spini din viaţa de familie....11
Povaţă către nişte tineri însurăţei....12
Despre îndatoririle tinerilor soţi....12
Povaţă către o soacră....13
Despre atracţia trupească dintre bărbat si femeie....13
Despre vindecarea de dragostea fără speranţă....14
Despre privitul la femei....14
Sfat către cineva care întreţine o legătură extraconjugală....15
Sfat către cineva care a pus capăt relaţiei sale extraconjugale....15
Povaţă către o pereche evlavioasă....16
Capitolul al doilea – Familia....17
Povaţă către un familist despre viaţa plăcută lui Dumnezeu....17
Familia este o cruce pentru capul ei....17
Pregătirea tinerilor soţi pentru venirea pe lume a unui prunc....17
Povaţă către o femeie însărcinată....18

Despre soarta celor handicapaţi psihic şi a celor nebotezaţi 19
Sfaturi de lucrare duhovnicească pentru familist 19
Despre aceeaşi.....23
Povaţă către o familie 23
Capitolul al treilea - Soţul 25
Soţul este împlinitor al voii lui Dumnezeu.....25
Despre un soţ aspru 25
Povaţă către un văduv 25
Altă mângâiere către un văduv 27
Capitolul al patrulea – Soţia 29
Despre îndatoririle femeii căsătorite.....29
Despre rugăciunea femeii măritate 29
Despre aceeaşi.....30
Despre aceeaşi.....30
Despre clipele de singurătate ale femeii căsătorite 31
Despre necazul unei tinere căsătorite 32
Povaţă pentru o tânără căsătorită.....32
Cum să se poarte femeile cu soţii necredincioşi 33
Despre devotamentul soţiilor faţă de soţii bolnavi 33
Povaţă către o femeie pe care soţul o înşală 34
Povaţă către o văduvă.....35
Fireştile neputinţe ale femeii nu spurcă înaintea lui Dumnezeu 36
Capitolul al cincilea – Părinţii 37
Despre rugăciunea părinţilor pentru copii.....37
Despre înţelepţirea unui fiu rătăcit 37
Despre crucea de mamă 37
Despre lipsa de cinstire faţă de părinţi 38
Mângâiere unei mame care se mâhneşte pentru copii 38
Povaţă către o mamă a cărei fiică e bolnavă 39
Despre nepăsarea copiilor faţă de părinţi 39

Blestemul părintesc se şterge prin rugăciune şi prin binecuvântarea copilului blestemat 40
Unde trebuie să se oprească grija părintească faţă de copii 40
Despre educarea copiilor 41
Despre rugăciunea de mamă 41
Către mama unui soldat 42
Povaţă către o mamă, cu privire la îndrumarea fiului 42
Despre înstrăinarea copiilor de părinţi 42
Despre un copil care nu vrea la şcoală 43
Despre un fiu care nu merge pe calea dreaptă 43
Despre un fiu rătăcit 43
Despre aceeaşi 43
Despre aceeaşi 44
Îngrijirea copiilor este o nevoinţă 44
Despre povaţa pe care trebuie s-o dea o mamă fiicei sale arţăgoase 44
Povaţă către o mamă ce merge în vizită la cuscri 45
Despre necazul unor părinţi ce şi-au pierdut copiii 45
Despre aceeaşi 46
Despre aceeaşi 48
Despre moartea unor copii 48
Educarea copiilor - lucru plăcut lui Dumnezeu 49
Rodul îngrijirii de un orfan 49
Povaţă către o mamă care vrea să intre în mănăstire 49
Capitolul al şaselea – Copiii 50
Despre un copil îndărătnic 50
Despre severitatea în educarea copiilor 50
Despre atacurile de panică la copii 50
Despre pregătirea copilului pentru şcoală 50
Povaţă către cineva care a luat spre creştere un copil sărac 51
Despre primirea spre creştere a unei orfane 51
Povaţă despre ajutorarea rudelor rămase fără sprijin 52

Povaţă către o orfană luată spre creştere de oarecare binefăcători 52
Povaţă către o mamă, despre educarea fiicei 53
Despre boala copilului şi vindecarea ei.....53
Povaţă către nişte părinţi al căror fiu nu are spor la învăţătură 53
Despre unirea sufletului cu trupul la prunc.....54
Despre înrudirea duhovnicească 54
Mângâiere rudelor cu prilejul bolii celor apropiaţi 54
Povaţă către cineva care a pierdut un om apropiat 55
Despre rugăciunea pentru cei apropiaţi care pier.....56
Despre rugăciunea pentru cei ce ne-au îngrijit.....56
Trebuie să trăim aducându-ne totdeauna aminte că Dumnezeu este de faţă 56

Capitolul întâi - Căsătoria

Hotărârea de a intra în căsnicie

Vă tot faceţi planuri... Nu e un lucru rău, însă mai bine încredinţaţi totul în mâinile lui Dumnezeu şi aşteptaţi cu smerenie ce cuvânt va ieşi pentru dumneavoastră de la Domnul, fiind gata să îl primiţi în chip supus.

Vi s-a făcut de căsătorie ? ! Dar şi lucrul acesta este mai bine să-1 lăsaţi în mâinile lui Dumnezeu. Visările despre căsătorie pot aprinde simţurile, iar planurile sunt deocamdată de prisos în această privinţă...

Ele nu pot decât să tulbure fără folos sufletul... rugaţi-vă aşa: ***„Cu judecăţile pe care le ştii, Doamne, rânduieşte viaţa mea aşa încât să mă mântuiesc"... Binecuvântează-ne, Doamne. Mântuiţi-vă!***

Alegerea soţiei

Cu rugăciune şi cu post să se purceadă la alegerea soţiei.

Povaţă către o viitoare soacră

Milostivirea lui Dumnezeu să fie cu tine!

Întrebi despre căsătoria fiului. Dumnezeu binecuvântează ! El îşi iubeşte mireasa şi ea, pe cât se vede, îl iubeşte la rândul său. În asta şi stă tăria legăturii căsniciei. Tu spui: „Nouă nu ne place", însă nu voi, ci el are de trăit cu soţia. Dacă lui îi place, ce treabă aveţi voi ? Si părinţii trebuie să se bucure de o asemenea însoţire, fiindcă se vede că este bună. Te gândeşti că fiul nu o să te ajute. Să ştii că asta nu depinde de căsnicie. Dacă este om bun, o să te ajute, oriunde ar trăi, iar dacă nu e bun, ce poţi să-i faci ?
Dacă într-un lucru atât de însemnat tu, ca mamă, ai să faci după inima fiului, toată viaţa lui o să-şi amintească si o să-ţi răsplătească ajutându-te după putere.Aşa că nu văd nimic rău în această căsătorie.

Dumnezeu binecuvântează!

Către o fată ce urmează să se căsătorească

Domnul să vă binecuvânteze pentru a începe felul de viaţă pe care dintotdeauna l - aţi văzut ca fiind cel mai bun pentru Dumneavoastră. Iată, Domnul vă împlineşte dorinţa inimii. Căsătoria are o mulţime de mângâieri, dar e şi însoţită de numeroase griji şi necazuri, deosebit de adânci câteodată. Să vă gândiţi la asta, încât atunci când vă veţi lovi de aşa ceva să nu fiţi luată pe neaşteptate.

Acum sunteţi doi. În doi bucuriile sunt mai puternice, iar necazurile se rabdă mai uşor. Să vă ajute Domnul să n-aveţi despărţire în nimic, ci toate să le aveţi de obşte - o singură inimă şi un singur drum în viaţă.

Cu privire la hainele de mireasă... în locul Dumneavoastră aş face cum vor ceilalţi, fără să mă gândesc... hainele sunt pentru ceilalţi, nu pentru Dumneavoastră. N-au decât să vă gătească aşa cum vor. Fericire deplină vă doresc!

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Povaţă pentru o fecioară

Mântuieşte-o, Doamne, pe „Negruţa". Este în plină tinereţe, trebuinţele sufletului şi trupului ei sunt în mişcare plină de vioiciune. Câtă luare-aminte îi trebuie! Însă aproape este Domnul, aproape este îngerul păzitor şi Acoperământul Maicii Domnului. Să se roage cu suspine, şi va fi ca o oiţă într-un staul trainic - iar rugăciunea mamei să-i fie ca un acoperământ sau ca o adumbrire ce încălzeşte sufletul.

Către mama unei tinere mirese

Domnul să binecuvânteze pe proaspeţii Dumneavoastră însurăţei cu unire tare - nu numai după aplecările fireşti, ci şi după lucrarea harului. Deplină fericire le doresc, aşa încât să aveţi mângâiere de la ei în toate zilele vieţii voastre. Vă biruie tristeţea. Nu-i nimic de mirare. Aceste simţăminte de mamă sunt fireşti. O să treacă.
Daţi-le tinerilor poruncă să scrie mai des, şi va fi ca şi cum vă veţi vedea cu ei. Pe lângă asta, Domnul este aproape. Lui să îi spuneţi necazurile Dumneavoastră, şi El vă va trimite mângâiere îmbelşugată.

Să plângeţi puţin într-un colţ, şi o să vă uşuraţi, iar prin gândul la fericirea ce va să fie vă veţi putea întări.

Unei proaspăt-căsătorite

Domnul să binecuvânteze petrecerea Dumneavoastră în noua casă, începutul vieţii Dumneavoastră de familie! Puneţi acest început cu frica lui Dumnezeu şi să vă duceţi viaţa întru slava Lui, şi totul va merge bine.

Nu alergaţi după strălucire şi nu căutaţi ca ceilalţi să ofteze de mirare când vă văd! Trăiţi lin şi iarăşi lin! Fără zgomot şi zarvă, fără „mistere" şi clădire de castele în văzduh.

Să aveţi pace între voi, şi cu toţi împreună-locuitorii voştri, şi cu vecinii, şi puţină îndestulare, şi vă va fi îndeajuns.

Apostolul scrie: Având hrană si îmbrăcăminte, cu acestea mulţumiţi să fim (l Tim. 6, 8).

Domnul să vă binecuvânteze! Vă doresc tuturor toate cele bune.

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Povaţă către soţii care nu au copii

Să aveţi binecuvântarea lui Dumnezeu!
Fireşte că este supărător pentru voi că n-aveţi copii, dar trebuie să lăsaţi lucrul acesta în voia lui Dumnezeu şi să vă supuneţi Lui. Poate că va veni sorocul şi veţi avea copii.

Alte poveţe către soţi

E bine că soţul vă iubeşte. Şi Dumneavoastră vă iubiţi soţul... Acesta este raiul vostru. Zidul îngrăditor al acestui rai este încrederea dintre voi. S-o păziţi ca pe lumina ochilor, şi fericirea voastră nu se va clătina.

Pururea mă rog pentru voi, pomenindu-vă pe voi şi pe ai voştri în rugăciunea mea. Domnul să vă rânduiască viaţa în aşa fel ca o dată cu ea să se zidească şi mântuirea sufletului.

Mila lui Dumnezeu să fie cu voi!

***

Buna mea „Albişoară"! Domnul să vă întărească ! Rugaţi-vă amândoi! Domnul este întotdeauna Ajutător bunelor hotărâri şi planuri. Şi aici va ajuta. Sunt sigur că soţul tău, după ce a păţit-o, se va feri de acum înainte, mai ales la început. Nu strică totuşi să-i aminteşti că sminteala va apărea iar, căutând să-l atragă. Are vrăjmaşul grijă să le pună pe toate la cale. Ca atare, când vine ispita, să-şi amintească chiar de la început că acolo este ascuns vrăjmaşul şi cu lucruri vrăjmăşeşti îl îmbie: ca atare, să i-o taie cu mânie şi să se întoarcă îndată spre Dumnezeu. Şi totul se va sfârşi cu bine. Aceasta e metoda principală împotriva tuturor ispitelor. Mai mult nu vă mai spun, numai să vă amintiţi la nevoie cele de mai sus.

Domnul să te binecuvânteze pe tine şi pe soţul tău.

Al vostru voitor de bine,
episcopul Teofan

***

Mila lui Dumnezeu fie cu voi, robii lui Dumnezeu Dimitrie şi Evdochia! Temeţi-vă de Dumnezeu şi poruncile Lui pliniţi-le, fiindcă în aceasta stă mântuirea. Iubiţi biserica. Rămâneţi în bună înţelegere cu toţi. Nu uitaţi să faceţi milostenie după putere. Răbdaţi ce vă va trimite Dumnezeu să răbdaţi. Mântuiţi-vă!

Însemnătatea vieţii în căsnicie pentru lucrarea mântuirii

Căsnicia nu închide uşa către Împărăţia Cerurilor şi poate să nu împiedice nici desăvârşirea în duh. Problema nu stă în rânduielile vieţii dinafară, ci în aşezările sufleteşti, în simţămintele şi năzuinţele lăuntrice. Pe acestea să vă grăbiţi a le sădi aşa cum trebuie în inimă. Citiţi Evanghelia şi Apostolul, vedeţi ce aşezare sufletească trebuie să aibă creştinul şi îngrijiţi-vă s-o dobândiţi, încetul cu încetul, vor veni toate cele de cuviinţă şi se vor aşeza la locul lor. Lucrul de căpetenie e rugăciunea. Ea este barometrul vieţii duhovniceşti. Trebuie să fim neîncetat cu Domnul, căci fără El nu vom avea nici o reuşită.

Mântuirea pe calea vieţii de familie

Mântuirea celui ce duce viaţă de familie stă în virtuţile de familist. Problema nu este să facem totul la modul nemaipomenit, ci să facem tot ce ţine de noi. Dacă vom reuşi asta, n-avem de ce să ne chinuim cu gândurile. Sigur, nu trebuie nici să

ne lăsăm pe tânjeală, dar nu trebuie nici să ne chinuim, ci să ne încredinţăm cu totul în voia Domnului.

Puteţi primi tunderea în taină, dar aşteptaţi. La desăvârşire se poate ajunge şi pe calea vieţii de familie. Totul este să stingem şi să dezrădăcinăm patimile. Spre asta să vă întoarceţi toată luarea-aminte.

Despre căsătorie şi necăsătorire

Pe frumoasa N. N. unul o sfătuieşte să părăsească lumea, să fugă de dragostea lumească, iar altul o sfătuieşte să se mărite. Cel ce a dat primul sfat nu 1-a întemeiat pe nimic, în vreme ce al doilea se sprijină pe ideea că „lume" de „lume" se deosebeşte: de una trebuie să fugi, iar de cealaltă poţi să nu fugi; „există îndatoriri lumeşti păcătoase şi îndatoriri lumeşti sfinte. Dragostea dintre soţi este dragoste binecuvântată de Dumnezeu. Şi atunci, de ce să abatem faţa de la ea? Într-adevăr, trebuie să facem deosebire între «lume» şi «lume». Scriptura spune: nu iubiţi lumea, dar tot ea spune: a iubit Dumnezeu lume.Ce a iubit Dumnezeu, şi omul este dator să iubească. Trebuie să avem dreaptă socotinţă în toate !"

Îmi cereţi părerea cu privire la acest sfat. Iată: în spusele: nu iubiţi lumea, cuvântul lume înseamnă cu totul altceva decât în spusele: aşa a iubit Dumnezeu lumea, în acestea din urmă, prin lume se înţelege neamul omenesc pierit, care era totuşi iubit de Dumnezeu. Ca atare, Dumnezeu a şi hotărât să îl mântuiască, dând pentru el pe Fiul Său Cel Unul-Născut. Iar în primul caz este vorba, firește, de acea parte a neamului omenesc care de Dumnezeu nu vrea să ştie şi de cele ce îi plac Lui nu se îngrijeşte; singura grijă este să-şi facă propriul plac prin satisfacerea patimilor pe care le au, de moarte nu îşi amintesc şi la viaţa viitoare nu se gândesc. Către această lume, Dumnezeu nu binevoieşte, ci îşi întoarce faţa de la ea, nu o iubeşte şi a poruncit oamenilor să nu iubească felul ei de a fi.

Aşadar, din spusele: aşa a iubit Dumnezeu lumea nu urmează că şi noi suntem datori să iubim lumea fără nici un fel de limite, ci fără acea lume pe care n-o iubeşte Dumnezeu şi de care ne porunceşte să fugim - căci dacă o iubim pe aceea, pe Dumnezeu nu-L putem iubi şi sufletul nu ni-1 putem mântui.

Spun acestea din pricina concluziei că întrucât Dumnezeu a iubit lumea, şi noi „trebuie" s-o iubim...

Acum trec la neînţelegerea dintre sfătuitorii despre care era vorba la început. Acolo problema era: trebuie să se căsătorească fecioara sau nu ? De obicei ea este

ridicată de către cei care se îngrijesc de mântuirea sufletului şi vor să-şi rânduiască un fel de viaţă care să ajute mai mult în lucrarea mântuirii.

Problema aceasta a luat naştere încă din vremurile apostolice. Fecioarele care ajungeau la vârsta măritişului şi simţeau în sine dorinţa de a fi doar cu Domnul îşi arătau neplăcerea faţă de ideea căsătoriei. Părinţii, nepricepându-se să dea o rezolvare, i-au scris sfântului Pavel (din Corint la Efes), întrebându-1 ce să facă cu fiicele lor.

Răspunsul e cuprins în capitolul al şaptelea din prima Epistolă către Corinteni. Esenţa lui este aceasta: nu este păcat măritişul, dar mai bună este necăsătorirea, fiindcă în acest din urmă caz fecioara are deplină libertate să facă pe placul lui Dumnezeu, pe când în cel dintâi sunt multe piedici. Apostolul arată piedicile care sunt de neocolit în căsnicie, dar esenţial este aici faptul că luând asupră-ţi îndatoririle vieţii de familie este aproape cu neputinţă să scapi de atingerea cu lucrurile acelei lumi pe care o urăşte Dumnezeu şi pe care ne-a poruncit să n-o iubim. În aceasta se ascunde pierzarea. Aşadar, cei care abat de la căsnicie fecioarele (dacă acestea pot cuprinde viaţa în celibat) le fac un bine.

Nu trebuie să se căsătorească cei care nu au aplecare spre aceasta

Problema sorei Dumneavoastră a fost rezolvată chiar de către Apostoli (l Corinteni 7, 33 şi în continuare). Dat fiind că la sora Dumneavoastră, în ciuda cererilor în căsătorie şi a faptului că are un pretendent acceptabil, dorinţa de a nu se încurca cu viata de familie precumpăneşte, ea trebuie să facă precum a arătat Apostolul, alegând partea mai bună. Dorinţa ei poartă semnul vădit al alegerii Dumnezeieşti. Ca atare, pentru ea este mai bine să rămână fecioară şi să intre în mănăstire. Maica Domnului îi va fi acoperământ.

Primii spini din viaţa de familie

Îmi pare rău pentru „Albişoara". Totuşi, din faptul că soţul ei lipseşte de acasă din pricina vânătorii nu se poate trage nici o concluzie hotărâtoare. Acum este sezon de vânătoare, peste tot se vânează. Când se va sfârşi sezonul, se vor sfârşi şi necazurile acestea. Eu cred că nu va ieşi de aici nici un necaz mare. Domnul să-i mântuiască!

Încurajaţi-o pe „Albişoara" şi spuneţi-i să nu facă mutre şi să nu-şi bombăne bărbatul, ci să-1 întâmpine întotdeauna veselă. Prin bombăneli şi încruntare nu va

face altceva decât să-l întărâte. Mai bine să se prefacă, arătând că îi aprobă „faptele de vitejie" vânătorească.

Iar „Negruţa" să-şi scrie pe vârful nasului că trăieşte într-o lume nestatornică, în care suntem scuturaţi, ca frunza de arţar, în toată ziua şi în tot ceasul.

Iar Dumneavoastră ce bucurii aşteptaţi? ! Când sufletul va pleca în pace către Domnul, atunci o să avem parte de bucurie. Iar pentru bucuriile dinafară de ce să vă doară? Aţi uitat oare cum sunt aceste bucurii ?

Povaţă către nişte tineri însuraţei

Sunt foarte bucuros de căsătoria Dumneavoastră. Binecuvântarea Domnului să adăsteze asupra voastră şi a soţiei Dumneavoastră. Să se întărească între voi dragostea nefăţarnică şi împreună glăsuirea cu pace până la sfârşitul zilelor voastre.

Cel mai mult să vă temeţi de pierderea încrederii unuia faţă de celălalt sau de clătinarea ei. Iată şi temelia vieţii conjugale fericite. Domnul să vă dea binecuvântare! Ajutaţi-o cu câte ceva pe soţia Dumneavoastră în ocupaţiile ei. Pe lângă asta, căutaţi să aplicaţi cunoştinţele şi abilităţile pe care le-aţi dobândit...

Despre îndatoririle tinerilor soţi

Mila lui Dumnezeu fie cu tine!

Mă bucur foarte mult de fericirea ta. Dumnezeu ţi-a trimis această căsătorie. Binecuvântez mâna Lui cea darnică. Tu îngrijeşte-te să nu pierzi ceea ce ţi s-a dat.
Cred că nunta ta a avut de-acum loc şi trăieşti deja cu soţia. Domnul să vă binecuvânteze şi să vă facă parte de toate bucuriile. O primesc şi pe soţia ta ca rudenie duhovnicească...
Bagă bine de seamă: de acum înainte sunteţi începătorii de neam ai unei generaţii noi. Trebuie să faceţi aşa încât să lăsaţi copiilor nu numai moştenire (avere), ci în primul rând trup sănătos şi suflet puternic. Domnul să vă dea binecuvântare.

Sunt bucuros că s-a săvârşit, în fine, căsătoria ta. Domnul să îţi dea binecuvântare! Mă rog întotdeauna ca Domnul să te ajute în toate... Bine faci că stai mult pe acasă. Este rău când cineva nu află fericire în familie. Dacă tu o afli, dă mulţumită Domnului. Străduieşte-te însă ca lucrurile să stea mereu aşa. Această artă stă în a începe fiecare zi ca şi cum ar fi prima după nuntă.

Învaţă cum să trăieşti: asta-i înţelepciune mare... Să ştii că frica lui Dumnezeu îl învaţă pe om toate cele de trebuinţă.

Mila lui Dumnezeu fie cu tine!

Păziţi împreună dragostea voastră. Aici este izvorul vieţii de familie fericite. Acest izvor trebuie păzit însă ca să nu se astupe cu gunoaie. Domnul să te mântuiască.
Mila lui Dumnezeu fie cu tine şi cu Varvara ta! lubiţi-vă şi trăiţi lăudând pe Dumnezeu şi proslăvindu-1 prin viaţa voastră îmbunătăţită.

Povaţă către o soacră

Vă scriu ca să vă liniştesc, pentru că vă tulbură gândul: „Oare ce caracter are nora?" Ce caracter are nora se va vedea mai apoi. N-aveţi de ce să vă faceţi griji înainte de vreme. Vă puteţi mărgini la dorinţa şi rugăciunea: „Trimite, Doamne, noră smerită, ascultătoare, harnică, gospodină, care să stea acasă, nu plimbăreaţă şi iubitoare de distracţii".

Dacă va trimite Domnul o astfel de noră, Îi veţi da mulţumită. Dacă nu va trimite, o veţi lua pe noră aşa cum este. Şi să nu vă văitaţi, ci să cugetaţi în linişte cum să îndreptaţi cele neîndreptate ale ei... Aţi văzut multe la viaţa Dumneavoastră, ştiţi şi cum se face asta. Mai cu blândeţea, mai cu asprimea. Va da Dumnezeu şi veţi îndrepta toate. Dragostea însă e mai puternică decât orice. Să vă iubiţi nora ca pe o fiică. Această dragoste va naşte în ea dragoste. Când se va întâmpla lucrul acesta, nu va mai fi nevoie de îndrumări, căci dragostea va rândui totul singură.

Despre atracţia trupească dintre bărbat si femeie

În ce priveşte faptul că aţi fost atrasă trupeşte de către un bărbat, mă alătur părerii Dumneavoastră de rău. Oricum, a trecut, slavă Domnului! Acum trebuie să vă pregătiţi pentru viitor. Binevoiţi a face astfel: îndată ce se profilează la orizont o întâlnire cu un bărbat atrăgător, pune-ţi-vă inima la colţ si n-o lăsaţi să iasă, ţinân-du-vă simţămintele în frâu.

Atracţia bărbatului faţă de femeie şi a femeii faţă de bărbat este firească, însă ea poate fi ţinută totdeauna între anumite graniţe, unde nu poate clătina bunele hotărâri ale voinţei. Dacă vă veţi pregăti din vreme pentru întâlnirile de acest fel, simţămintele acestea nu vă vor covârşi. Dacă veţi exersa, veţi ajunge să întâmpinaţi orice bărbat, oricât ar fi el de frumos, ca şi cum nu ar fi bărbat, căci, potrivit

Apostolului, în Domnul Mântuitorul nu e nici parte bărbătească, nici femeiască. Rugaţi-vă şi osteniţi-vă pentru asta, şi Dumnezeu vă va binecuvânta osteneala.

Despre vindecarea de dragostea fără speranţă

Leon (un oarecare ofiţer - n. rea. ruse) s-a îndrăgostit, dragostea s-a dovedit a fi fără speranţă, şi el se chinuie. Poftim leu!!! Şi încă nu leu simplu, ci leu ofiţeresc! Altora le comandă: „La drea-a-a-pta!", iar el trage la stânga. Sieşi ar trebui să îşi comande: „La drea-a-a-pta!" Şi marş-marş... Ce rost are o astfel de purtare? Dacă ar fi fost vreo nădejde, era logic să mai aştepte, dar dacă n-are ce aştepta? Aceasta nu e dragoste, ci o durere rea a inimii, de care se apropie vrăjmaşul şi o ataţă.

Patima orbeşte, iar vrăjmaşul bagă în ceaţă. Şi se chinuie omul, şi stai de te minunezi că-i place să se chinuie şi nu vrea să se depărteze de chinul său. Asta nu are nici o noimă. Omul trebuie să comande inimii: „Ciocul mic, nu sufla, că te fac zob!", iar apoi să înceteze a se mai gândi la „ea"... Să arunce cât mai departe tot ce îi aminteşte de „ea", să caute pete în soarele mândreţii „ei" si să se uite mai mult la acestea. Iată o apică destul de rece pentru răcorirea inimii, mai ales dacă lipsa de speranţe a dragostei tine de simţămintele fetei. Va trece suferinţa; o să mai vină câteodată, însă nu foarte arzătoare.

Eu aveam douăzeci de ani când am trecut prin asta. Mi-am dat poruncă... şi a trecut. Au mai fost crize, dar am răbdat, fiindcă aveam în vedere un alt ţel. Bine este pentru cel ce suferă de această boală să aibă ceva de făcut. Dacă nu are, să-şi găsească.

Domnul să vă binecuvânteze pe voi toţi şi toate lucrurile voastre.

Despre privitul la femei

Nu ştiu dacă este sfârşit ispitelor ce vin de la vederea şi ascultarea femeilor. Atracţia faţă de femei ne este pusă în fire. Ca atare, cred că dacă nu-ţi vine să vomiţi când vezi femei, ci se întâmplă chiar pe dos, încă nu e nici un păcat...

Păcatul începe de la poftire - iar de poftire se poate fugi întotdeauna. Firește, este mai bine să nu vezi femei şi să nu stai de vorbă cu ele, dar nu se poate. Prin urmare, este nevoie de răbdare, de trezvie, de pază a inimii şi de luptă cu sine.

Domnul este aproape! Cuviosul Ioan Colov spune: „Când se apropie fiara, mă sui în copac". La Domnul trebuie să scăpăm...

Sfat către cineva care întreţine o legătură extraconjugală

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Vrăjmaşul şi inima vicleană, iubitoare de păcat, tot încearcă să tragă oamenii de partea lor. Harul lui Dumnezeu ajută celui ce se păzeşte, iar pe cel ce se aruncă în foc îl lasă să ardă. Dumneavoastră trebuie să încetaţi a vă mai vedea cu „ea" şi a vă mai apropia de „ea", mai ales când sunteţi singuri, dacă vreţi să scăpaţi de păcat. De câte ori nu v-aţi spus: „Nu o să mai fac", şi aţi tot făcut-o... Trebuie să vă ruşinaţi faţă de propria persoană şi să vă arătaţi nu uşuratic în cuvinte, nu uşuratic în gânduri, ci credincios Domnului.

Binevoiţi a vă pune lege să fiţi neclintit înaintea feţei Domnului. Trebuie să aveţi oarecare grosolănie atât faţă de sine cât şi faţă de „ea"... şi dorinţa neînduplecată a o depărta de Dumneavoastră. Fără asta nici o încercare nu are rost.

Cu privire la intrarea în armată, vedeţi şi singur... Oricum, după mintea mea, cu cât mai repede, cu atât mai bine. Veţi avea treabă de făcut, în timp ce acum nelucrarea vă învaţă la rele şi la răsfăţuri de tot felul. Eu cred că nici nu osândiţi imboldurile rele care se nasc în Dumneavoastră, ci cum apar, cum vă plecaţi lor. Vrăjmaşul vă trage la păcat ca de sfoară. Păcatul dinafară urmează pârguirii lăuntrice a poftelor şi a plecării voinţei către el... Trebuie totdeauna să înhăţaţi gândul dintâi şi să-1 goniţi, nelăsându-1 să treacă. Asta nu este deloc greu dacă veţi avea dorinţa de a vă păzi curat de păcat. Domnul să vă dea binecuvântare! Mântuiţi-vă!

Acum mi-am amintit că aici, în mănăstire, era cineva din neam de aristocraţi... era luptat de patima curviei. Ca atare, ţinea sub pernă o cravaşă, şi îndată ce trupul începea să-1 tulbure se plesnea fără milă cu cravaşa... Până la urmă şi-a smerit trupul. Ia încercaţi.

Sfat către cineva care a pus capăt relaţiei sale extraconjugale

V-aţi lăsat ? ! Ţineţi-vă! Căci vrăjmaşul vă stă în coastă şi nu vă va lăsa cu una, cu două... Luptaţi-vă şi fiţi totdeauna gata de luptă. Scoateţi-vă din cap ideea că puteţi ţine calea cea bună cu uşurinţă, comod, şi că toate se vor rândui fără să vă daţi osteneala. Nu, nu se poate scăpa de osteneală şi de luptă până la sânge...

Amintiţi-vă cuvântul Apostolului: Că încă nu aţi stătut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă (Evr. 12, 4). Aici este o anumită mustrare şi arătare a faptului că lupta până la sânge este cu neputinţă de ocolit.

Domnul să vă dea binecuvântare! Mântuiţi-vă!

Al Dumneavoastră voitor de bine,
episcopul Teofan

Povaţă către o pereche evlavioasă

Vă pomenesc mult şi vă doresc binele cu osârdie, căci nu aveţi în suflet decât râvnă vie pentru lucrarea mântuirii. Domnul v-a chemat. Să mulţumim Domnului! Nu pregetaţi însă a face, în ce vă priveşte, toate cele de trebuinţă. Domnul a început în voi lucrarea înnoirii duhovniceşti. Credeţi şi nădăjduiţi că Cel care a pus început va şi desăvârşi (vezi Filipeni l, 6), dacă veţi păzi râvna vie şi nu vă veţi lăsa de ostenelile potrivite. Râvna este lucrare a harului şi mărturie a faptului că acest har adastă în voi nedespărţit, dând naştere vieţii harice. Atâta vreme cât este râvnă, este şi harul Sfântului Duh. El este foc. Focul este hrănit cu lemne. Lemnul duhovnicesc este rugăciunea... îndată ce harul se atinge de inimă, ia naştere întoarcerea minţii şi a inimii către Dumnezeu, care-i sămânţa rugăciunii. După aceea vine petrecerea gândului în cele Dumnezeieşti.

Harul lui Dumnezeu întoarce luarea-aminte a minţii şi a inimii către Dumnezeu şi o ţine acolo. De vreme ce mintea nu stă fără lucrare, când e întoarsă către Dumnezeu, la Dumnezeu se şi gândeşte. Ca atare, aducerea-aminte de Dumnezeu este adevărata însoţitoare a stării harice... Aducerea-aminte de Dumnezeu nu rămâne în nelucrare, ci duce negreşit în starea de vedere duhovnicească a desăvârşirilor Dumnezeieşti şi a lucrurilor Dumnezeieşti: a bunătăţii, a dreptăţii, a facerii lumii, a purtării de grijă, a răscumpărării, a judecăţii şi răsplătirii. Toate acestea alcătuiesc împreună lumea Dumnezeiască, altfel spus tărâmul duhovnicesc.

Cel râvnitor petrece în acest tărâm şi nu iese din el: aceasta este însuşirea aparte a râvnei. Vreţi să vă păstraţi râvna ? Păstraţi toată aşezarea sufletească arătată... Să aveţi întotdeauna la îndemână lemne duhovniceşti şi îndată ce veţi băga de seamă că focul râvnei slăbeşte, luaţi un butuc din lemnele duhovniceşti şi puneţi-1 pe focul duhovnicesc. Şi totul va merge bine. Din suma tuturor acestor mişcări duhovniceşti iese frica lui Dumnezeu - starea evlavioasă înaintea lui Dumnezeu în inimă... neîncetat daţi viaţă acestei stări, şi vii veţi fi...

Aţi înviat, aşa cum spuneţi, şi de veţi face aşa, veţi întotdeauna numai în starea omului înviat.

Capitolul al doilea – Familia

Povaţă către un familist despre viaţa plăcută lui Dumnezeu

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Mare fericire e faptul că în locul unde v-aţi mutat puteţi merge la biserică - în casa Dumnezeului nostru. Această lucrare având, nu vă va fi greu să puneţi după aceea în rânduială şi toate celelalte: masa, somnul, rătăcirea simţurilor (a ochilor, urechilor, gustului, mirosului şi pipăitului, iar a mai ales a limbii), şi celor care vă cer daţi-le după putere; fiţi amabil, blând, respectuos faţă de toţi, maleabil, nu certăreţ.

Frica lui Dumnezeu si aducerea-aminte de moarte să împărăţească înăuntrul Dumneavoastră, împărtăşiţi-vă cu Sfintele Taine după rânduială: nu vă leneviţi a vă apropia de împărtăşanie, dar să fiţi totdeauna pregătit.

În ce priveşte alegerea duhovnicului, nu ştiu ce să vă spun, fiindcă nu ştiu pe nimeni. Alegeţi singur. Dacă nu puteţi să vă hotărâţi, faceţi cum au făcut Apostolii când au ales alt Apostol în locul lui Iuda cel căzut, aruncând sorţul. Sau cereţi sfatul celor care cunosc preoţii din partea locului.

Familia este o cruce pentru capul ei

Vă tulbură situaţia Dumneavoastră exterioară, atât cea prezentă, cât mai cu seamă cea viitoare. Vă tulbură nu atât din grija pentru sine, cât din grija pentru familie. Vărsaţi-vă la Domnul grija şi rugaţi-vă să rânduiască aşa cum este plăcut sfintei Lui voi. Oare familia Dumneavoastră nu-i a lui Dumnezeu?! Şi oare El nu poartă grijă de ea, cum poartă grijă de toţi?

A vă ruga pentru rezolvarea problemelor materiale nu e păcat... Cel ce ne-a învăţat să spunem la rugăciune: Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi nu Se va simţi jignit când ne vom ruga şi pentru celelalte lucruri lumeşti - bineînţeles, încredinţând deznodământul sfintei Lui voi. Familia este o cruce pentru cap! Răbdaţi supunându-vă Domnului; făcând tot vă stă în putere, încredinţaţi totul în voia lui Dumnezeu.

Pregătirea tinerilor soţi pentru venirea pe lume a unui prunc

Varvarei să-i dea Domnul naştere uşoară... La noi au început să nu mai aleagă numele pruncilor după rânduiala dată de Dumnezeu, iar această rânduială este aşa: alegeţi numele după calendar, fie numele sfântului pomenit în ziua când se va naşte pruncul, fie numele sfântului pomenit în ziua în care se va boteza, fie numele unui sfânt pomenit în primele trei zile după botez.

Şi cu ospăţul prin care se arată bucuria naşterii pruncului au început lucrurile să meargă strâmb. Dacă te ţin curelele, fă altfel: dă săracilor şi nevoiaşilor ceea ce ai vrut să cheltuieşti pentru ospăţ. Şi fă asta fără să alegi: ce săraci îţi va trimite Dumnezeu, acelora să le dai. Dumnezeu vede totul. Am zis: „dacă te ţin curelele", fiindcă poate că îţi va veni tare greu să calci peste obicei.

Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândoi şi pe pruncul vostru.

Povaţă către o femeie însărcinată

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Iată că Domnul încă vă dă rod pântecelui... Vă felicit! Domnul, Care 1-a dat, să-i dea şi venire bună pe lumea lui Dumnezeu. Fireşte, fără greutăţi asta nu se întâmplă. Aşa a rânduit Dumnezeu dintru început, spre aducere-aminte de ceea ce a făcut prima femeie - mama noastră, a tuturor. Oricum, Domnul pune şi în greutăţi măsură. Fie ca El să facă milă cu Dumneavoastră şi să facă aceste greutăţi cât mai puţin simţite, pe cât se poate.
Vreţi să meritaţi o asemenea uşurare?! Mai întâi uşuraţi-vă de păcate. Acum, de nevoie, staţi mult timp nemişcată, în tihnă... Şi aveţi mai multă vreme pentru îndeletnicirea cu sine şi cercetarea de sine. Cercetaţi-vă ca anchetatorul cel mai sever, apoi osândiţi toate câte nu-s drepte, pocăiţi-vă pentru ele şi să vă pară rău că v-aţi îngăduit aşa ceva, apoi spovediţi-vă, primiţi dezlegare şi, în cele din urmă, împărtăşiţi-vă cu Sfintele lui Hristos Taine. Prin toate acestea veţi merita să primiţi aşteptata şi dorita uşurare.

Două lucruri aduc asupra noastră mânia lui Dumnezeu, care apasă şi strâmtorează: neiubirea faţă de ceilalţi şi pofta, iar prima dintre acestea are mult loc în noi. Binevoiţi a vă osteni să scoateţi la iveală şi să tăiaţi fără să staţi pe gânduri toate cele prin care se vădeşte ea în Dumneavoastră, oricât de greu vi s-ar părea, întoarceţi- vă neiubirea nu asupra oamenilor, ci asupra lucrurilor prin care obişnuia ea să se arate în Dumneavoastră, scoţându-le afară.

Nu vi s-a întâmplat să citiţi ori să ascultaţi cuvintele Apostolului: Lărgitu-s-a inima mea spre voi (v. 2 Cor. 6, 11) ? Aşa să vă lărgiţi şi Dumneavoastră inima, iar în schimb veţi primi ceea ce doriţi şi căutaţi.

Vă doresc toate cele bune în toate privinţele! Domnul să vă dea binecuvântare!

Al Dumneavoastră voitor de bine,
episcopul Teofan

Despre soarta celor handicapaţi psihic şi a celor nebotezaţi

Handicapaţii psihic sunt handicapaţi numai pentru noi, nu pentru sine şi nu pentru Dumnezeu. Duhul lor se dezvoltă pe o cale aparte. Poate că noi, cei „înţelepţi", ne vom vădi mai prejos decât handicapaţii. Iar copiii sunt îngeri ai lui Dumnezeu cu toţii. Cei nebotezaţi, la fel ca toţi cei aflaţi în afara credinţei, trebuie încredinţaţi milostivirii lui Dumnezeu. Ei nu sunt fii vitregi şi fiice vitrege pentru Domnul. Ca atare, El ştie ce si cum şi în ce privinţă să rânduiască pentru ei. Mare este adâncul căilor lui Dumnezeu!

Asemenea probleme ar trebui să dezlegăm dacă am avea datoria de a veghea asupra tuturor şi de a-i rândui pe toţi. Iar întrucât această datorie n-a fost pusă asupra noastră, să lăsăm grija pentru ei Celui ce poartă grija tuturor.

Noi trebuie să ne mântuim sufletul propriu. Vrăjmaşul şi pierzătorul de suflete caută să piardă prin grija de mântuirea altora sufletul căruia îi insuflă asemenea gânduri.

Sfântul Antonie cel Mare cugeta odată la lucrurile acestea, dar îngerul Domnului i s-a arătat zicând: „Antonie! Ia aminte la tine însuţi, iar acestea nu sunt treaba ta".

Sfaturi de lucrare duhovnicească pentru familist

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Mă bucur mult că v-aţi apucat să înfăptuiţi cele ce v-am scris. Dea Domnul să nu daţi înapoi, întorcându-vă la cele dinainte. Aţi luat jugul: trageţi, însufleţindu-vă prin nădejdea cea vrednică de crezare, înainte este împărăţia; uşa prin care se intră în împărăţie e curăţia; toate ostenelile şi faptele poruncite sunt mijloace de curăţire a inimii. De aici reiese că cel mai apropiat scop al nostru e curăţirea inimii, iar după aceea împărăţia lui Dumnezeu, fiindcă în ea nu intră nimic necurat.

Trebuie să păstraţi neapărat în cuget lucrul acesta, ca să nu vă pierdeţi ostenelile amestecând în ele ceva necurat. De pildă, nu trebuie să postiţi şi totodată să vă supăraţi, să vă rugaţi şi să vă mândriţi în acelaşi timp, să faceţi binele ca să arătaţi celorlalţi cât de filantrop sunteţi şi aşa mai departe.

Spuneţi că vă osteniţi „nu totdeauna de plăcere, ci mai mult cu de-a sila". Aceasta este legea: să ne luptăm cu pornirile noastre rele şi să ne silim să facem binele. Asta înseamnă cuvântul Domnului că împărăţia lui Dumnezeu se ia cu sila, si oamenii silei o răpesc pe ea. De asta şi e jug urmarea Domnului. Dacă totul ar fi de plăcere, unde ar mai fi jugul? În cele din urmă, totuşi, se ajunge să se facă totul cu plăcere şi uşurinţă.

Scrieţi: „Năvăleşte asupra mea câte o nesimţire tâmpă; ajung ca un automat, nu mai gândesc, nici nu mai simt nimic". Asemenea stări vin uneori ca „pedeapsă" pentru aplecarea cu gândul şi consimţământul spre oarecare gând rău, iar alteori ca „învăţătură", ca omul să se deprindă a nu aştepta nimic de la propriile puteri, ci să aştepte totul doar de la Dumnezeu. Câteva asemenea experienţe taie încrederea în sine, iar izbăvirea de apăsare arată de unde vine ajutorul şi pe Cine trebuie să ne bizuim întru totul. Starea aceasta este grea, dar trebuie răbdată cu gândul că altceva nici nu meritäm.

Mijloace împotriva ei nu sunt; trecerea ei stă în voia lui Dumnezeu. Totuşi, trebuie să vă ţineţi şi să strigaţi către Domnului: „Fie voia Ta! Miluieşte! Uşurează!", fără să vă îngăduiţi nicidecum vreo slăbiciune, fiindcă acest lucru este pustiitor şi pierzător.

Bine faceţi că vă întristaţi pentru starea asta şi vă încordaţi în tot chipul ca să vă izbăviţi de ea - însă presupunerea Dumneavoastră că aşa vor fi chinurile veşnice nu e corectă. Fericirea veşnică şi chinurile veşnice sunt cu neputinţă de închipuit şi nu pot fi asemuite cu nimic din cele ce se întâmplă în această viaţă. Toate sunt dincolo nemăsurat mai presus decât cele de aici.

La Sfinţii Părinţi starea Dumneavoastră se cheamă răcire, uscăciune, şi toţi o socot lucru cu neputinţă de neocolit în viaţa după Dumnezeu, căci fără ele ni urcă repede „duhovnicia" la cap.

Iată cum se foloseşte cugetarea la cele dumnezeieşti. Dimineaţa, îndată după ce vă veniţi în simţiri cu totul în urma somnului, cugetaţi la adevărurile de credinţă, începând cu fiinţarea cea mai înainte de veci a Dumnezeului întreit Ipostatic şi sfârşind cu înfricoşata Judecată şi soarta veşnică a tuturor - nu repede şi nu încet, ci

cu luare-aminte. Asta se poate face şi după Simbolul de credinţă. Suma acestor adevăruri este structura lumii gândite, duhovniceşti, dumnezeieşti. Prin cugetarea la ele, conştiinţa se integrează în structura lor şi intră în lumea duhovnicească la fel cum noi, după ce ne trezim din somn, ne integrăm în structura lumii dinafară, care ne înconjoară, şi ne menţinem în mod conştient în ea: soarele şi luna sunt deasupra noastră, stihiile şi toate făpturile pământeşti sunt împrejur, la fel ca familia, vecinii, statele cu tot ce este în ele. Aceasta din urmă are loc de la sine, fără voia noastră, în timp ce pentru lucrarea dintâi trebuie să ne dăm osteneala, chiar dacă nu este foarte greu s-o facem. Conştientizând aceste două lumi - cea văzută cu gândul şi cea văzută în afară - aflaţi în cea gândită îndrumările despre felul în care trebuie să vă purtaţi în cea dinafară. Aceasta este regula generală a cugetării la cele dumnezeieşti!

Regulile particulare sunt următoarele: după ce aţi încheiat lucrarea arătată mai înainte, opriţi-vă asupra lucrului care a înrâurit cel mai mult simţirea Dumneavoastră şi înviaţi prin el duhul de rugăciune. Dacă nu v-a înrâurit nimic, atunci înviere a duhului de rugăciune să vă fie simţământul evlavios de obşte faţă de toată structura lumii dumnezeieşti.

Daţi-vă osteneala să nu rămâneţi în nici o dimineaţă lipsit de împrospătarea lumii Dumneavoastră lăuntrice prin această cugetare la cele dumnezeieşti, la fel cum aveţi obiceiul să vă împrospătaţi locuinţa cu aerul proaspăt al dimineţii, şi după aceea veţi rămâne toată ziua cu simţământul că în afară de lumea văzută vă adumbreşte şi înconjoară şi cea nevăzută, că nu sunteţi lipsit de înrâurirea ei.

Dea Domnul să vă păziţi rânduielile de rugăciune cu răbdare, având astfel roadă de pe urma lor. Faptul că odraslele sunt pe lângă Dumneavoastră când vă rugaţi cred că e foarte bun. Si nu cred că asta e o povară pentru ei; dimpotrivă, îmi vine să cred că le place să ia parte la rugăciunea de obşte. Ar fi bine să faceţi rugăciune de obşte şi seara, la un ceas la care nimeni din familie să nu se fi culcat încă. Totuşi, faceţi cum vă este la îndemână.

Rugăciuni gata făcute avem multe. Ele n-au fost alcătuite, ci s-au revărsat din inimile Sfinţilor sub înrâurirea unei vederi duhovniceşti sau a unei întâmplări din viaţă. Cel care le citeşte cu luare-aminte intră în aceleaşi simţiri cu cele care suflă şi în Sfinţi, iar prin aceasta învie şi zideşte în sine duhul de rugăciune. Ca asta să se săvârşească mai lesne, este bine să cugetaţi dinainte la rugăciunile alese, primind totodată şi simţămintele ascunse în ele. Şi mai bine este să învăţaţi rugăciunile, ca să n- aveţi nevoie de cartea de rugăciuni, ci s-o purtaţi în suflet, gata să se deschidă îndată ce veţi avea nevoie.

Oricum, în timp ce vă rugaţi după rugăciuni gata făcute trebuie să vă deprindeţi încetul cu încetul să vă rugaţi şi cu propriul cuvânt, potrivit nevoilor duhovniceşti sau dinafară pe care le aveţi. Nevoile duhovniceşti, îndată ce se trezesc, năzuiesc îndată spre Dumnezeu. Imboldul de a vorbi cu Dumnezeu apare uneori fără o nevoie anume, ci numai din setea de El. În orice măsură şi în orice chip s-ar arăta acest imbold, el nu trebuie lăsat nesatisfăcut niciodată: trebuie să vă apucaţi îndată de rugăciune şi să vă rugaţi în starea în care v-a găsit imboldul - dacă sunteţi la lucru, să vă rugaţi la lucru, dacă citiţi, să vă rugaţi în mijlocul lecturii, dacă mergeţi, să vă rugaţi mergând. Fireşte, mai bine şi mai roditor este să staţi într-un loc de rugăciune şi să luaţi o poziţie potrivită pentru rugăciune, dacă se poate.

Cu cât veţi împlini mai cu osârdie aceste întoarceri spre Dumnezeu, cu atât vor apărea mai des, şi vor ţine mai mult, şi se vor înrădăcina mai adânc. Nu uitaţi punctuleţul acesta. Această metodă este cea mai bună pentru desăvârşirea rugăciunii - iar rugăciunea este principalul în lucrarea noastră. Să nu vă pară rău dacă vă daţi osteneala în primul rând pentru asta. Dacă în timp ce vă faceţi rugăciunile apare acest imbold, încetaţi cu cititul şi rugaţi-vă în acest imbold, cu cuvintele proprii sau fără cuvinte... Dumnezeu vede cu câtă osârdie doriţi şi căutaţi rugăciunea, şi vă va da rugăciune care nu se va mai curma. Domnul să vă binecuvânteze la această lucrare!

În ce priveşte cititul, una este a citi pentru a strânge cunoştinţe, iar alta a citi pentru a te zidi. Când citeşti ca să acumulezi informaţie, trebuie să citeşti mult; când citeşti ca să te zideşti nu trebuie să citeşti mult, ci doar să cadă în inimă ceva din cele citite - şi atunci opriţi-vă şi cugetaţi, străduindu- vă să vă lămuriţi lucrul acela, adâncindu-l mai mult în inimă. Asta este totuna cu a-l preface în obiect al cugetării la cele dumnezeieşti. Aşa vă veţi hrăni şi dezvolta sufletul, nu-l veţi umple ca pe un sac...

Îl citiţi pe Sfântul Tihon din Zadonsk ? Bine! Nici o carte nu se poate compara cu cărţile lui.

„Râvna ba vine, ba trece." Asta se întâmplă cu toţi. Când se împuţinează, păziţi hotărârea de a sluji Domnului, rămânând fără abatere în rânduielile cucernice, fără să vă leneviţi, fără indulgenţe faţă de trup. Şi starea aceasta va trece. Cugetarea la cele dumnezeieşti este eficace în refacerea râvnei, mai ales aducerea-aminte de moarte şi de judecată: „iată, acum, acum vine moartea", îndată ce acest gând va cădea deplin în inimă, inima nu va putea să nu se cutremure.

Cât despre hrană... Puneţi-vă lege să vă sculaţi de la masă puţin flămând. Robul cel rău care este trupul va simţi că asupra lui este o mână stăpânitoare...

Credeţi că pentru nimicirea răului pricinuit de cei 47 de ani în care v-aţi făcut de cap trebuie să vă osteniţi tot atâta în rânduieli bune ale vieţii... Nu, lucrurile nu stau defel aşa. Tot ce este pătat se curăţă prin greaţa faţă de murdărie şi prin înfruntarea ei fără milă de sine, cu credinţă, nădejde şi dragoste către Domnul. Aceste aşezări sufleteşti au uneori asemenea putere, încât curăţă totul într-o clipă. Aşa a fost pe cruce cu tâlharul. Astăzi vei fi cu Mine în Rai. Iar în Rai nu intră nimic necurat. Totuşi, pentru unii această curăţire ţine vreme îndelungată - în primul rând din răsfăţ şi din indulgenţa faţă de propriile pofte.

Mare milă a lui Dumnezeu e pentru Dumneavoastră faptul că sunteţi mulţumit de soţie şi de copii. Fie ca ei să rămână astfel întotdeauna, să nu se schimbe niciodată. Celelalte pe care vi le doriţi în legătură cu viaţa Dumneavoastră de familist încredinţaţi-le în voia lui Dumnezeu, rugându-vă cu osârdie, dar arătându-vă gata să primiţi tot ce va binevoi Domnul să vă trimită, chiar dacă nu va fi uşor.

Despre aceeaşi

Să vă binecuvânteze Domnul osteneala!

Pentru monahi, lucrarea de căpetenie e curăţirea gândurilor, iar la mireni lucrarea de căpetenie este să aibă gând bun în cele ce fac; iar la curăţia desăvârşită a gândurilor cum să ajungă ei?

Nici Dumnezeu nu îi va trage la răspundere pentru asta. Rânduielile vieţii lor nu sunt de aşa fel.

Povaţă către o familie

Mila lui Dumnezeu fie cu voi!

La noi, trecerea la post este aproape nebăgată de seamă. Cu greu vezi vreo deosebire... Să vă ajute Domnul să vă adunaţi puterile ca să postiţi şi să vă împărtăşiţi cu Sfintele lui Hristos Taine.

Micuţului vostru îi doresc spor la învăţătură , dar dacă învăţătura nu-i intră în cap, nu îl chinuiţi. Poate că are talent artistic - la desen sau mai ştiu eu ce... Sau poate că

e meşter bun, îndemânatic... Lăsaţi-l să se ocupe cu lucrul la care are talent. Sau poate că îi place să se roage. Atunci, să se roage... şi să meargă pe acest drum.

Scrieţi că vă plictisiţi seara. Trebuie să organizaţi lecturi şi istorisiri în familie. Cine dă peste ceva bun, să propună: „Vreţi să vă citesc...", şi să citească ceva care să încălzească sufletul... Istorisirile le puteţi inventa şi singuri, numai să fie bune, ziditoare... şi vremea va trece în mod interesant.

Capitolul al treilea - Soţul

Soţul este împlinitor al voii lui Dumnezeu

Greu, greu! Da, vă este greu, dar altfel ce-aţi avea de răbdat? Iar fără răbdare nu este mântuire. Iată că Domnul, care vă rânduieşte mântuirea, vă şi dă prilejuri să arătaţi răbdare şi să înaintaţi pe calea mântuirii. Un sfat pentru Dumneavoastră: când vă este greu, trebuie să vă întoarceţi către Dumnezeu atât cu graiul, cât şi cu simţirea, zicând: „Slavă Ţie, Doamne!"

Dumnezeu 1-a pus pe soţ ca păzitor al soţiei. Nu rareori se întâmplă ca soţul, chiar fără să-şi dea seama, să dea soţiei îngăduinţe ori să îi pună oprelişti insuflate de Dumnezeu. Iată, şi soţul Dumneavoastră, nedându-vă voie să staţi la Vâşa, împlineşte voia lui Dumnezeu, iar voia lui Dumnezeu este bună întotdeauna. Liniştiţi-vă!

Despre un soţ aspru

Soţul Dumneavoastră nutreşte în ceea ce vă priveşte o dragoste adâncă; asprimea lui este numai de suprafaţă. Aşa este structura unora. Nu luaţi în seamă asta. Lăsaţi-1 să fie aşa cum este, şi Dumneavoastră rămâneţi aşa cum sunteţi. Dumnezeu v-a unit: pentru voi viaţa împreună este cea mai bună viaţă de pe pământ.

Unii s-au rugat să moară şi au fost auziţi. Pentru Dumneavoastră însă este mai bine să primiţi cu supunere de la Domnul ce vă va da: viaţă sau moarte, sănătate sau boală, îndestulare sau sărăcie. Şi pentru toate mulţumiţi-I.

Povaţă către un văduv

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Întotdeauna m-am rugat şi mă rog ca Domnul să-i mai dea surorii timp de trăit până ce ultimii copii vor sta pe picioarele lor. Judecând după cele ce spuneţi însă, trebuie să ne rugăm de acum pentru sfârşit cu pace.

Ce este de făcut ? Trebuie să ne supunem judecăţilor lui Dumnezeu. Şi noi vom apuca pe aceeaşi cale. Este calea de obşte a tuturor. Oricum, moartea unui om apropiat ne loveşte, şi ni se pare că toţi cei care mor, mor năprasnic. Dumnea-

voastră rămâneţi aici pentru a termina educarea şi aranjarea copiilor, iar ea pleacă, şi acolo - lucru trebuincios şi cu putinţă - va face pregătiri pentru reîntâlnirea cu voi.

Fiţi bărbat tare. Întăriţi-vă inima; sus capul! Sora nu moare; trupul moare, iar sufletul rămâne - el nu face decât să treacă la altă rânduială a vieţii. După ce ea va răposa, şi Dumneavoastră vă veţi muta cu gândul acolo, în trupul ce zace acum sub sfintele icoane şi va fi dus apoi în cimitir, ea nu mai este. În mormânt nu pe ea o vor ascunde. Ea e în altă parte. La fel de vie ca acum. În primele ceasuri şi zile după moarte va fi lângă Dumneavoastră. Nu va vorbi, nici nu o veţi putea vedea, dar va fi acolo... Pricepeţi asta.

Noi, cei care rămânem, plângem pentru cei plecaţi, dar starea lor de dincolo e mai uşoară, mai bucuroasă. Cei care au murit şi s-au întors apoi în trup 1-au socotit ca pe o locuinţă foarte lipsită de confort. La fel se va simţi şi sora. Ei îi va fi mai bine dincolo, în timp ce noi ne omorâm cu firea, de parcă i s-ar întâmpla nu ştiu ce necaz. Ea vede şi, pesemne, se minunează.

Cei răposaţi au de înfruntat în scurtă vreme trecerea prin vămi. Acolo va avea nevoie de ajutor! Stăruiţi asupra acestui gând, şi veţi auzi strigătul ei către Dumneavoastră: „Ajutor!" Iată spre ce trebuie să vă îndreptaţi toată luarea-aminte şi toată dragostea pentru ea. Eu cred că cea mai lucrătoare mărturie a acestei dragoste va fi dacă începând cu clipa ieşirii sufletului, Dumneavoastră, lăsând pe seama altora grija de trupul ei, vă veţi însingura unde e cu putinţă şi vă veţi adânci în rugăciune pentru ea, fiindcă se află într-o nouă stare, în nevoi noi şi neaşteptate. După ce veţi fi început astfel, strigaţi neîncetat către Dumnezeu, rugaţi-L să-i dea ajutor de-a lungul celor şase săptămâni şi în continuare, în istorisirea Teodorei despre vămi stă scris că punga cu bani prin care îngerii au răscumpărat-o de la vameşi era de fapt rugăciunile Părintelui ei. La fel va fi şi cu rugăciunile Dumneavoastră... Nu uitaţi că aşa trebuie să faceţi... Iată, aceasta este dragoste! Şi eu voi face astfel, şi copiii voştri trebuie să facă astfel...

Scriu fiind încredinţat că sora va muri. Chiar cred că a murit deja. De vreme ce a ajuns în starea pe care mi-o descrieţi, nu are rost să ne amăgim cu nădejdi pentru care nu este chezăşie.

Dacă scrisoarea mea o va găsi totuşi în viaţă, iată cuvântul meu din urmă către ea: „Mergi cu bine, soră, şi iartă toate câte ţi-am greşit! Domnul să binecuvânteze ieşirea ta si calea ta de după ieşire. Doar ştii că de fapt nu mori. Trupul tău va muri, iar tu vei trece în altă lume, trăind, având conştiinţă de sine şi simţind toată lumea

din jurul tău. Acolo te vor întâmpina părinţii, fraţii şi surorile, închină-te lor şi din partea noastră şi roagă-i să ne poarte de grijă. Te vor înconjura copiii tăi cu heretisiri pline de bucurie.

Dincolo îţi va fi mai bine decât aici. Deci nu te speria văzând apropierea morţii. Ea este pentru tine uşa prin care vei intra într-o viaţă mai bună. Îngerul tău păzitor îţi va primi sufletul şi îl va duce pe căile poruncite de către Domnul... Vei avea de înfruntat propriile păcate. Pocăieşte-te pentru toate, şi să ai credinţă tare că Domnul şi Mântuitorul nostru şterge toate păcatele păcătoşilor care se pocăiesc.

Şterse au fost şi păcatele tale de câte ori te-ai pocăit. Dă cât mai multă viaţa acestei credinţe înlăuntrul tău şi să nu te desparţi de ea. Domnul să-ţi dăruiască ieşire cu pace! Încă o zi, două, şi vom veni în urma ta. Ne vom vedea curând. Aşadar, nu te necăji pentru cei ce rămân aici!"

Întrebarea Dumneavoastră: "Şi acum, ce voi face eu?" este foarte serioasă. Dumnezeu va rândui în tot chipul cele de folos! Însă trebuie să nu vă lăsaţi slăbănogit de jale şi să nu puneţi capul prea adânc în piept!

Domnul să vă dea mângâiere! Mântuieşte, Doamne, şi miluieşte!

Altă mângâiere către un văduv

Mila lui Dumnezeu fie cu dumneavoastră!

Mare amărăciune v-a lovit şi este firesc să vă mâhniţi. Totuşi, nu uitaţi să păstraţi măsura şi în mâhnire. Daţi firii datoria cuvenită: jeliţi o vreme, plângeţi o vreme, apoi la treabă. Primiţi mângâiere de la făgăduinţele credinţei noastre.

Iat-o pe cea dintâi: aproape este Domnul de toţi cei cu inima înfrântă... Veniţi la Mine, toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi eu vă voi odihni pe voi... Odihniţi-vă în Domnul, şi la suspinele Dumneavoastră El vă va trimite mângâiere.

E dureros când moare cineva. Iată, şi Dumneavoastră vestiţi că v-a murit soţia, vrând să spuneţi prin asta că s-a întâmplat un necaz cumplit. La noi a luat naştere ciudata credinţă că moartea e ceva înfricoşător. Dar ea, de fapt, ce este? Este ca trecerea dintr-o odaie în alta sau din orice alt loc în altul... Şi Ana Dumneavoastră este vie, la fel ca înainte, doar că trăieşte în alt fel. Ea îşi aduce aminte de soţul său iubit, şi de copii, şi de ceilalţi casnici, şi este lângă voi atunci când îi dă voie Stăpânirea de dincolo.

De obicei oamenii îşi zic: „Au îngropat-o în pământ, sărăcuţa; acolo-i umezeală şi întuneric, vai-vai..." Dar ea nu este în pământ, e lângă voi; se uită la cei ce plâng şi clatină din cap: „De ce plâng oare ? Dincolo e mai bine...". Dacă i s-ar propune să se întoarcă pe pământ la soţul ei, pentru nimic nu s-ar învoi, fiindcă asta ar însemna să se întoarcă în trup, iar acest lucru ar fi atât de neplăcut pentru ea...

Lucrul pentru care trebuie să vă faceţi griji e starea sufletului ei. Dacă a murit spovedită şi împărtăşită, intrarea ei dincolo este reuşită. Dacă n-a reuşit să se spovedească şi să se împărtăşească înainte de moarte, amintiţi-vă că a primit de atâtea ori aceste Taine, că este fiică a adevăratei Biserici a lui Hristos, care e trupul Lui...

Aşadar, este vremea să încetaţi cu jalea. Mai bine v-aţi reface rânduiala vieţii de zi cu zi. Chiar dacă suspinaţi din când în când, trebuie să vă împliniţi slujirea fără oprire. Să vă binecuvânteze Domnul! Domnul să vă mângâie! Mântuiţi-vă!

Al vostru voitor de bine,
episcopul Teofan

Capitolul al patrulea – Soţia

Despre îndatoririle femeii căsătorite

Mila lui Dumnezeu să fie cu Dumneavoastră!

Domnul să vă dea binecuvântare în calea pe care mergeţi. Domnul e pretutindeni şi vede toate: vede ce face omul pentru El, fiind totdeauna gata să ajute pe cei care aleargă la El după ajutor. Astfel, dacă veţi pune în inima Dumneavoastră hotărârea de a lua aminte întotdeauna la Domnul, Care este lângă Dumneavoastră şi în Dumneavoastră, îndreptându-vă toate puterile spre a plăcea Lui, cerându-i ajutorul în orice nedumerire, în orice nevoie duhovnicească, puteţi aştepta ajutor fără vreo îndoială când alergaţi la Dânsul cu credinţă.

Conştiinţa să vă fie curată întotdeauna - însă ea trebuie luminată prin Cuvântul lui Dumnezeu, altminteri ne tulbură adesea fără folos, în acest scop trebuie citită Evanghelia şi luate de acolo regulile după care trebuie să se călăuzească conştiinţa. Sunteţi soţie, sunteţi mamă, sunteţi stăpână a casei. Toate îndatoririle soţiei, mamei, stăpânei casei sunt înfăţişate în scrierile sfinţilor Apostolii. Cercetaţi-le si apucaţi-vă să le împliniţi cu conştiinciozitate, fiindcă este îndoielnic că mântuirea se poate rândui fără împlinirea îndatoririlor pe care ni le impun poziţia socială şi ocupaţia noastră. Acestea sunt de la Dumnezeu şi se pot întoarce ori spre plăcerea Lui, dacă sunt împlinite cu credincioşie, ori spre jignirea Lui, de nu sunt împlinite.

Domnul să vă binecuvânteze. Rugaţi-vă pentru multa mea păcătoşenie nepocăită.

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre rugăciunea femeii măritate

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Daţi-vă osteneala să faceţi astfel: dimineaţa, la pravila de rugăciune, faceţi aşa încât să vă opriţi cu luare-aminte înaintea lui Dumnezeu. Astfel veţi fi tot restul zilei înaintea Lui, orice s-ar întâmpla să faceţi. De vă veţi rândui aşa şi veţi începe, împreună cu prorocul, să-L aveţi pururea pe Domnul înaintea Dumneavoastră (având, firește, simţăminte pe măsură), vă veţi ruga neîncetat, şi atunci nu vă veţi plictisi.

De la pravila de rugăciune să nu vă depărtaţi până ce se va naşte frângerea inimii însoţită de încredinţarea în voia lui Dumnezeu. Sunteţi soţie, mamă, stăpână a casei, în datoriile legate de aceasta stă mântuirea Dumneavoastră.

Citirea Evangheliei şi a Psaltirii este un lucru bun. Nu lăsaţi cărţile din mână până ce nu culegeţi din ele vreo lecţie sau regulă de viaţă.

Pace vouă! Domnul să vă binecuvânteze! Binecuvântarea Dumnezeiască fie asupra soţului şi a copiilor Dumneavoastră!

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre aceeaşi

Întrebaţi dacă vă puteţi ruga să se facă răcoare. De ce nu ? Dar trebuie să adăugaţi: „Dar fie voia Ta, Doamne!" Şi trebuie să fiţi întotdeauna gata să răbdaţi. Mult preţ are răbdarea înaintea Domnului şi stă în rând cu lacrimile.

Să vă rugaţi şi pentru copii. Domnul are putere să îi îndrepte, iar de zis, mai bine să nu le ziceţi nimic, decât dacă vedeţi că sunt gata să asculte.

Despre aceeaşi

Nu pot să îmi împodobesc primele rânduri cu laude pentru Dumneavoastră. Scrieţi: „Mă rog rău, sunt leneşă la învăţat psalmi, m-am lăsat aproape de tot". Halal progres, ce să zic!

Aceasta poate avea urmări rele: nepăsarea faţă de lucrurile lui Dumnezeu se poate preface în năravi, şi atunci adio cucernicie. Trebuie să prevenim lucrul acesta. Binevoiţi să faceţi astfel: învăţaţi psalmii când veţi avea chef, alegându-i pe cei pe care îi înţelegeţi mai bine şi care vă merg mai mult la inimă. Şi mai bine va fi dacă nu îi veţi învăţa totdeauna în întregime, ci stihurile care vă rămân mai uşor în suflet, cum ar fi: Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte, Doamne, să-mi ajuţi mie grăbeşte; nu întoarce faţa Ta de la mine; unde mă voi duce de la Duhul Tău ?, şi aşa mai departe. Spuneţi-le apoi pe dinafară întorcându-vă mintea spre Dumnezeu în timp ce vă faceţi treburile... Puteţi „scrie" aceste versuleţe pe orice pas pe care îl faceţi - şi veţi fi ca într- un veşmânt frumos, îmbrăcată în cuvântul lui Dumnezeu...

Dimineaţa moţăiţi, şi ca atare nu vă rugaţi, sau vă rugaţi la plesneală... Este foarte rău. Rugaţi-vă puţin, însă aşa cum trebuie, după toată rânduiala rugăciunii. Dacă întârziaţi cu trei minute acolo unde vă grăbiţi să ajungeţi, nu este mare lucru! Aşadar, rugaţi-vă neapărat aceste trei minuţele dimineaţa, în atare caz, n-aveţi de ce vă apuca să citiţi rugăciuni după carte sau pe dinafară... rugaţi-vă cu propria gândire şi propriile cuvinte.

Puneţi-vă în faţa lui Dumnezeu... Dumnezeu este aproape şi de Dumneavoastră, măcar că Dumneavoastră puteţi fi departe de El cu gândul şi cu simţămintele: apropiaţi-vă de El atât cu unul, cât şi cu celelalte... Daţi-I mulţumită că v-a păzit în vremea somnului şi că v-a dat să vedeţi din nou lumina Sa şi să mai trăiţi o vreme... fiindcă mulţi se culcă, dar de sculat nu se mai scoală.

Cereţi de la El binecuvântare pentru treburile zilei care începe, ca să vă arate pe cele bune şi să vă ferească de cele rele... Chemaţi-o pe Maica Domnului, chemaţi pe îngerul păzitor, pe sfânta a cărui nume îl purtaţi şi pe sfinţii toţi...

Rugaţi-vă pentru mama, fratele, rudele şi cunoscuţii voştri; pomeniţi-i şi pe cei adormiţi. După aceea, încredinţându-vă voii lui Dumnezeu, mergeţi la treburile pe care le aveţi, străduindu-vă în tot chipul să nu uitaţi că înaintea feţei lui Dumnezeu umblaţi...

Faceţi toate acestea cu minte adunată şi cu simţire nerăspândită: rugăciunea Dumneavoastră va fi atunci adevărată, iar conştiinţa nu vă va reproşa nicicând că nu v-aţi rugat ori că v-aţi rugat rău. Îndeajuns va fi aceasta, mai ales dacă veţi păstra lipită de inimă aşezarea cea rugătoare.

La fel vă puteţi ruga şi seara. Totuşi, întrucât aici vă puteţi face mai mult timp, rugaţi-vă şi cu rugăciunile învăţate din cărţi; ele vor ajuta să îndreptati catre Dumnezeu cu mai multă putere şi înţelegere cuvintele rugăciunii Dumneavoastră.

Despre clipele de singurătate ale femeii căsătorite

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Iată că sunteţi singură, şi vă plictisiţi! Vă plictisiţi fiindcă aveaţi multe de făcut, iar acum că aţi rămas singură nu ştiţi cu ce să vă umpleţi timpul. De aceste clipe trebuie să vă folosiţi îndreptându-le numai şi numai spre lucrarea lui Dumnezeu: rugăciunea şi cugetarea la cele sfinte. Aceste îndeletniciri, îndată ce vor începe să

meargă cât de cât cum se cade, nu vă vor lăsa să vă plictisiţi, fiindcă din ele izvorăşte mângâiere duhovnicească, pe care n-o poate da nimic din cele pământeşti.

De pildă, atunci când la citirea (să zicem) Evangheliei se nasc în minte întrebări, iar după adâncirea cuvenită sufletul găseşte răspuns mulţumitor la ele, în asta este multă mângâiere duhovnicească. Lucrul este cu atât mai plăcut cu cât un astfel de succes dă aripi spre mai mult, iar atunci ia naştere şi deprinderea cu asemenea îndeletniciri. Sufletul devine atunci larg, repede zburător şi mult gânditor.

Despre necazul unei tinere căsătorite

„Albişoarei" îi este greu. Prin aceste greutăţi ale vieţii de familie ea capătă o lecţie despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Da, da, totul e de la Domnul şi totul este spre binele nostru. Acum este cam greu, dar roadele răbdării se vor dovedi dulci. Ajută-i, Doamne!

Soacra n-are decât să se supere... Ce zice soţul ?! Pentru ea, soţul e principalul. Cu soacra ce treabă are?! Poate să-şi facă treaba fără s-o contrazică. N-are decât să se înverşuneze soacra, tot pentru ea este mai rău. Domnul să dea înţelepciune...

Mă bucur împreună cu voi că vă merge bine în toate. Fie ca Domnul să prelungească această stare de lucruri. Doar „Albişoarei" îi este greu. Să fie mai „şmecheră" decât soţul. Va putea face asta dacă nu îi va da de înţeles că despotismul îi este neplăcut şi făcându-se că ieşirile lui sunt absolut normale. Neîntâmpinând împotrivire, despotismul se va manifesta din ce în ce mai potolit.

În cele din urmă va înceta. „Albişoara" va putea atunci să-şi controleze din nou soţul, fără să schimbe tonul şi purtarea smerită. La „lecţii" nu trebuie niciodată să răspundă, ci să fie de acord întru totul, să pară că „ia notiţe", chiar dacă ceea ce se spune este învederat un lucru greşit.

Să o ajute Domnul să îndure încercarea!

Povaţă pentru o tânără căsătorită

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Aveţi numai necazuri şi iar necazuri! Să ştiţi că acestea sunt doctorii mântuitoare ale lui Dumnezeu şi mărturie a atenţiei pe care El v-o dă. Daţi mulţumită Domnului

şi trataţi-vă, altfel spus nu împiedicaţi prin vreo cârtire lucrarea vindecătoare a doctoriilor acestora.

Pentru „Albişoara" ne vom mâhni şi-L vom ruga pe Domnul să o însufleţească spre a răbda cu bărbăţie ceea ce s-a întâmplat. Soţul ei este mohorât: se simte cu musca pe căciulă. Ei bine, acum şi-a băgat la cap să nu mai facă aşa ceva. Ea să nu-1 bată la cap, ci să-1 compătimească şi să-1 încurajeze, spunându-i că lucrurile, puţin câte puţin, se vor îndrepta. Dacă va începe să-1 bată la cap, de aici nu va ieşi nici un folos, ci numai neplăceri şi dezbinare.

Domnul să vă mântuiască pe toţi şi să vă miluiască!

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Cum să se poarte femeile cu soţii necredincioşi

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Continuaţi să vă ţineţi în frâu necazul prin răbdare şi mai ales prin încredinţarea întregii Dumneavoastră sorţi în voia Domnului, aflând mângâiere în încredinţarea că toate ni se întâmplă cu voia Lui, spre binele nostru. Cât priveşte pasajul de care vorbiţi din (l Petru 3,1), nu ştiu de ce lămuriri ar mai fi nevoie. Este limpede că Apostolul are în vedere bărbaţii care nu cred în Evanghelie şi spune femeilor să fie soţii cât se poate de bune, în nădejdea că văzând la ele o purtare atât de minunată, izvorâtă din creştinism, şi soţii necredincioşi să se încredinţeze de adevărul acestuia şi să se convertească.

Domnul să vă binecuvânteze!

Al Dumneavoastră rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre devotamentul soţiilor faţă de soţii bolnavi

Soţul Dumneavoastră este bolnav. Bineînţeles că acest lucru este atât spre binele lui cât şi pre binele Dumneavoastră, fiindcă toate sunt de la Domnul. Aşadar, şi boala este bună, oricât de amară ar fi. Aşa să o priviţi.

Slavă lui Dumnezeu pentru acest gând: că boala soţului se datorează păcatelor Dumneavoastră. Si acest gând e bun! E bine că vă aduceţi minte de păcătoşenie şi că vă socotiţi vrednică e pedeapsă pentru ea. Nici Apostolul Pavel nu a uitat toată viaţa sa că a fost prigonitor al Biserici, cu toate că prin ostenelile sale pentru Biserică ar fi putut şterge păcatele a zece prigonitori. Să urmaţi însă sfântului Pavel şi în altă privinţă: amintindu-şi că a fost prigonitor al Bisericii, el nu se socotea străin de mântuire, ci spunea cu încredinţare: Mi s-a gătit mie cununa dreptăţii... dorinţă am a mă slobozi si împreună cu Hristos a fi (2 Tim. 4, 8; Filip. l, 23).

Dacă omul şi-a spovedit şi şi-a urât păcatul, acesta se şterge din toate cărţile în care este scris: şi din cărţile dreptăţii lui Dumnezeu, şi din cărţile firii noastre, şi din cărţile atingerilor noastre de lumea văzută nevăzută. Astfel, el nu mai este pomenit la judecată. Având aceasta în vedere, trebuie, fără a micşora simţământul păcătoşeniei, să vă răcoriţi totdeauna sufletul cu nădejdea cea bună a mântuirii.

În trupul Său, Domnul a înălţat pe cruce păcatele noastre şi astfel a rupt zapisul lor. Ne însuşim această comoară prin credinţă, prin spovedania cu frângere de inimă, prin ostenelile de ştergere a păcatelor şi prin urârea lor. Aveţi toate acestea: prin urmare, vi se cuvine, pe lângă simţirea păcătoşeniei, şi simţirea marii milostiviri a lui Dumnezeu. V-aţi încredinţat soarta în mâinile Lui. Bine, bine! Aşa e cel mai sigur! Facă-se ceea ce este plăcut sfintei Lui voi! Întru aceasta să staţi.

Domnul să vă binecuvânteze şi să vă mângâie!

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Povaţă către o femeie pe care soţul o înşală

Bine aţi făcut sfătuindu-i să nu dea năvală cu reproşuri. Reproşurile nu ajută cu nimic. „El" şi-a călcat deja conştiinţa în picioare. Aducerea „ei" este încheierea unei îndelungi lupte, în care el a rămas învins. Totuşi, nu mi se pare că lucrurile vor rămâne aşa. O să se sature de „ea" şi o va alunga. Se va răci faţă de „ea": conştiinţa lui se va răzvrăti şi poate că îşi va primi drepturile.

Cu această nădejde să se însufleţească cei ce suferă, adăugând la ea rugăciunea plină de râvnă. Aici, firește, s-a amestecat vrăjmaşul, iar pe el nu-l poţi goni decât cu rugăciunea.

Învăţaţi-i să primească mângâiere din gândul că răbdând devin părtaşi ai cununii mucenicești. Lot a fost mucenic, fiindcă, după cum ne încredinţează Apostolul, s-a chinuit sufleteşte văzând faptele nelegiuite ale concetăţenilor. La fel este şi situaţia suferinzilor noştri.

Fie ca ei să privească această nefericire ca pe oricare alta: moartea, boala, prigoana, incendiul. Dumnezeu îngăduie acestea ca să le pună răbdarea la încercare. Iar pe „el" îl smereşte Domnul. Acum este înnebunit de trufie, dar când va trece negura şi îşi va da seama ce a făcut, se va vedea pe sine în starea cea mai înjosită. Pesemne că este mândru şi se impunea o asemenea doctorie de ruşine.

Să le mai daţi de înţeles că grija noastră de căpetenie este mântuirea propriului suflet. Oare neruşinarea „lui" împiedică lucrarea mântuirii lor? Nicidecum. Dacă vor privi problema inteligent vor vedea că pot preschimba totul în unealtă de mântuire. Să se înstrăineze pentru o vreme de simţămintele neplăcerii faţă de purtarea „lui" şi să stăruie asupra gândului că ea nu poate împiedica lucrarea lor. Să facă asta cu smerenie, rugându-se pentru „el".

Este greu, ce-i drept, dar ce mare lucru poate înfăptui fără osteneală?! Cel mai greu este pentru soţie. În schimb, răsplata ei va fi mai mare dacă va răbda cu inimă bună acest necaz.

Domnul să mângâie inimile lor şi să îi umple de tihnă cu prisosinţă.

Povaţă către o văduvă

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Tot sunteţi necăjită. Este în firea lucrurilor, însă durerea va trece. Simţămintele de mâhnire se vor potoli şi va rămâne amintirea lină.

Cu privire la soarta răposatului, care din muritori poate spune ceva limpede? În duhul credinţei noastre însă, nu avem cum să nu nutrim nădejdea că Domnul Cel Milostiv va face cu el după mila Sa. Această nădejde este întărită de starea în care ştim că a petrecut răposatul în vremea dinaintea morţii.

Gospodăritul nu e un lucru complicat, în curând o să vă daţi seama care e rânduiala lucrurilor şi nimic nu o să vi se mai pară atât de greu. Trebuie să nu arătaţi însă nepăsare. Gospodăria şi toate cele ce ţin de ea sunt dar al lui Dumnezeu, care trebuie păzit şi lucrat, atâta doar că scopul trebuie să fie slava Lui. Păziţi cu

sfinţenie acest sfat: faceţi parte nevoiaşilor, însă după putere, nu mai presus de putere, şi totul va merge bine.

Rugaţi-vă cu osârdie pentru cel adormit.

Fireştile neputinţe ale femeii nu spurcă înaintea lui Dumnezeu

În ce priveşte cele ce spuneţi despre scurgerea lunară de sânge...nu sunt familiarizat cu problema, însă în general judec astfel: aceste scurgeri de sânge nu sunt necurăţie sufletească sau duhovnicească, ci material-trupească...

Visurile pătimaşe avute în somn înainte de menstruaţie nu sunt socotite întru păcat, fiindcă sunt fără voie. Totuşi, trebuie să vă întristaţi şi să vă frângeţi inima din pricina lor. De ce iese aşa ceva din suflet? Nici dacă v-aţi dat învoirea în vis nu este mare necaz, însă aceasta împovărează mai mult conştiinţa. Ca atare, ar fi bine să povestiţi acestea, dacă e cu putinţă, duhovnicului. Conştiinţa vă va fi mai liniştită. Faptul că v-aţi căit după aceea, tot în vis, este un lucru bun. Prin aceasta se curăţeşte necurăţia cu pricina. Rugaţi-vă pentru tot lui Dumnezeu, ca El să vă izbăvească de asemenea întâmplări.

Plânsul pe care l-aţi avut în suflet este de asemenea o mişcare curăţitoare a sufletului. Puteţi să îl doriţi şi să îl întreţineţi. Aceasta este cu adevărat întristare după Dumnezeu.

Folosiţi sfânta aghiasmă mare după cum credeţi de cuviinţă, dar cu credinţă şi evlavie.

Capitolul al cincilea – Părinţii

Despre rugăciunea părinţilor pentru copii

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

A le băga copiilor mintea în cap este o datorie pentru orice părinte, deci şi pentru Dumneavoastră. De ce să vă temeţi? Cuvântul spus cu dragoste nu întârâtă niciodată. Numai cuvântul spus de sus n-aduce niciodată roadă.

Ca Domnul să binecuvânteze scăparea copiilor Dumneavoastră de primejdii, trebuie să vă rugaţi zi şi noapte. Milostiv este Dumnezeu! El are multe mijloace să preîntâmpine nenorocirile - mijloace la care noi nici nu gândim.

Dumnezeu câr-muieşte toate. El este înţelept, Atotbun şi Atotputernic. Iar noi suntem ai împărăţiei Lui. De ce să vă descurajaţi ? El nu îi va lăsa pe ai Săi.

Singura Dumneavoastră grijă trebuie să fie a nu-L jigni, ca El să nu vă şteargă din numărul alor Săi.

Domnul să vă dea binecuvântare!

Despre înţelepţirea unui fiu rătăcit

Pe fiul Dumneavoastră să îl înţelepţească Domnul. Rugaţi-vă pentru el cu rugăciunea de mamă. Mai spuneţi-i uneori şi câte un cuvinţel - dar acest cuvinţel să iasă din dragoste îndurerată şi din plânsul inimii, fără reproşuri şi văicăreli.

Despre crucea de mamă

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră! Hristos a înviat!

V-aţi ostenit mult pentru fiul Dumneavoastră Andrei, care este bolnav, şi aţi căzut la pat. Vă puteţi mângâia cu gândul că nu din vina Dumneavoastră aţi căzut. Măcar că Andrei, care v-a jignit, nu vă merită purtarea de grijă, Domnul, în mila Sa şi de dragul dragostei şi răbdării Dumneavoastră, va socoti îngrijirea dată fiului ca şi cum I-ar fi fost Lui dată.

Domnul să vă dăruiască înzdrăvenire atunci când va veni văzduh de primăvară, ca să vă împrospătaţi cu el şi să trageţi putere nouă.

Ilia e mângâierea Dumneavoastră, şi nădejdea Dumneavoastră că pentru buna lui aşezare sufletească faţă de Dumneavoastră, Domnul îl va adumbri cu binecuvântarea Sa nu este deşartă.

Domnul Cel Milostiv Se va îndura, în fine, de Dumneavoastră şi vă va trimite rânduire aducătoare de bucurie a vieţii pământeşti. Răbdaţi cu inimă bună. Crucea Dumneavoastră e crucea Domnului, cruce mult roditoare, însă roadele ei nu sunt de aici...

Mângâieri duhovniceşti vă doresc, mângâieri prin care să se taie orice dorire a mângâierilor de aici.

Domnul să vă dea binecuvântare!

Al Dumneavoastră voitor de bine,
episcopul Teofan

Despre lipsa de cinstire faţă de părinţi

A doua pricină a stării Dumneavoastră de slăbiciune este asprimea pe care aţi folosit-o vorbind cu mama Dumneavoastră. Asemenea asprime presupune slăbirea cinstirii sau de-a dreptul lipsa cinstirii mamei, precum şi nepăzirea tihnei acesteia. Nu e păcat mai mare decât necinstirea şi jignirea mamei. Celor care-şi cinstesc părinţii li s-au făgăduit bunătăţi, iar celor care nu-i cinstesc - lipsirea de bunătăţi.

Iată, de aceea nu vă merge nimic. Binevoiţi să mergeţi acum la mama Dumneavoastră, căderi-i la picioare şi cereţi-i iertare, făgăduind ca de acum înainte să-i daţi cinstire în tot chipul şi să îi păziţi tihna.

Domnul să vă dea binecuvântare!

Mângâiere unei mame care se mâhneşte pentru copii

Fiul Dumneavoastră luptă la Plevna. Acoperământul lui Dumnezeu fie deasupra lui! Fiţi senină. Ostaşii care luptă pentru lucrul lui Dumnezeu merg pe calea mucenicească. Împărtăşiţi-i această seninătate şi fiicei Dumneavoastră bolnave. Răbdarea, seninătatea şi mulţumirea către Dumnezeu: iată şi mântuirea ei. Pentru fiica mai mare rugaţi-vă. Inima ei se poate întoarce într-o clipită cu susul în jos. Totuşi, voia lui Dumnezeu în toate.

Povaţă către o mamă a cărei fiică e bolnavă

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Ce ciudată sunteţi! Firește că n-aveţi cum să nu vă mâhniţi, dar ce rost are să vă prăpădiţi cu firea? Ce mare nenorocire este că vi s-a îmbolnăvit fiica? Va zace cât va zace şi se va însănătoşi. Doar nu mor toţi bolnavii. De unde şi până unde credeţi că fata va muri, dacă de-abia s-a îmbolnăvit? Faptul că i-a fost mai rău acum este în rânduiala obişnuită a bolilor. I-a fost mai rău, dar când a ajuns ştirea la Dumneavoastră, îi era deja mai bine. Când veţi ajunge aici, o veţi găsi umblând prin cameră.

Bineînţeles, suntem cu toţii în mâinile lui Dumnezeu, iar moartea poate veni la oricare din noi în orice clipă.

La bolnav, dacă îi este sortit să moară, moartea nu vine pe neaşteptate, în această privinţă, cel care s-a îmbolnăvit are un avantaj. El poate cugeta la starea sa şi se poate pregăti să iasă creştineşte din această viaţă. Se cade să vă îngrijiţi acum de asta, nu să vă prăpădiţi cu firea.

Bun, haide să presupunem că va muri. Numai ea va muri? Vom muri cu toţii. Ea moare acum, noi murim mâine. Cum va vrea Dumnezeu! De fapt, nu moare ea. Trupul moare, iar sufletul va trăi. Si fără trup îi va fi mai bine decât cu trup. După ieşirea din trup, va zbura la Dumneavoastră şi vă va alinta. Va spune sufletului Dumneavoastră: „Ah, mamă, ce bine îmi este! Lasă mai repede pământul şi treci la mine". Nu va fi în stare să vă priceapă întristarea, de vreme ce atunci îi va fi mai bine...

Aşadar, vedeţi că nici dacă fata va muri nu trebuie să vă prăpădiţi cu firea. Binevoiţi a prinde curaj chiar acum şi a fi liniştită, mângâindu-i pe toţi prin purtarea Dumneavoastră. Domnul să vă dea binecuvântare şi să dăruiască sufletului Dumneavoastră mângâiere.Mântuiţi-vă.

Al Dumneavoastră rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre nepăsarea copiilor faţă de părinţi

Nepăsarea pe care o arată copiii faţă de Dvs. este, presupun, foarte dureroasă. Răbdaţi şi asta, acoperind cu dragostea Dumneavoastră purtarea lor cea neîndreptată, şi totul va merge ca pe roate. Domnul să vă dea binecuvântare!

Blestemul părintesc se şterge prin rugăciune şi prin binecuvântarea copilului blestemat

Blestemul pe care 1-aţi rostit asupra fiului a fost rod al râvnei pentru Dumnezeu şi al dragostei faţă de fiu, prin care căutaţi să îi băgaţi minţile în cap. Despre ce păcat poate fi vorba aici?!

Cât priveşte puterea acestui blestem, asta e altă treabă. Unde aţi aflat că blestemul aruncat de o singură persoană, oricât de răsunător ar fi fost rostit, poate despărţi pe cineva de Biserică? Aşa ceva nu se poate întâmpla. Spuneţi că blestemul Dumneavoastră a devenit zid despărţitor între fiul Dumneavoastră şi Biserică...

Dacă el vă spune vreun lucru hulitor nu din îndărătnicie şi enervare, ci din convingere, înseamnă că acest zid exista deja. Dacă n-a existat însă convingere, cuvintele Dumneavoastră n-aveau cum să ridice un asemenea zid. Cuvintele de necredinţă ale fiului au fost grăire în deşert. Nu este necredinţă aceasta, ci pur şi simplu tulburare a minţii, înviforare de gânduri venite din afară. Aceasta este o stare de rătăcire a gândurilor.

Omul nu poate fi judecat după aşa ceva. La fel şi cu fiul Dumneavoastră. Presupun că el crede, dar din greşeală socoteşte rătăcirea gândurilor drept necredinţă, ceea ce nu este corect.

Rugaţi-vă. Domnul nu-l va lăsa să rămână în tulburarea aceasta, fiindcă toate sistemele de gândire la modă sunt foarte şubrede. Va vedea singur şi le va părăsi.

Nu ştiţi ce să faceţi în privinţa blestemului pe care 1-aţi rostit? Eu cred că trebuie să vă rugaţi şi apoi să vă arătaţi bunăvoinţa părintească prin rostirea cu voce tare, la fel cum aţi aruncat blestemul. Aşa să faceţi - după ce veţi fi vorbit mai înainte cu fiul Dumneavoastră, dacă lucrul acesta vă stă la îndemână... Rugaţi-vă şi binecuvântaţi-l în tot chipul cu credinţă în Domnul... şi amin!

Unde trebuie să se oprească grija părintească faţă de copii

Vă roade grija pentru copii, pentru bunăstarea lor familială, iar conştiinţa a ajuns să se răzvrătească împotriva acestei griji. Dacă conştiinţa a ajuns să se răzvrătească,

înseamnă că vă faceţi prea multe griji, deci trebuie să le împuţinaţi. Siliţi-vă să nu iscodiţi de ce au nevoie, iar dacă aflaţi fără să iscodiţi, apucaţi-vă de cele însemnate şi anevoioase, iar cu cele mici şi uşoare se vor descurca singuri. Astfel vă veţi dezobişnui puţin câte puţin de obiceiul dăunător.

Sigur, omul nu poate să trăiască fără griji, dar totul trebuie să aibă măsură şi în primul rând trebuie să vă încredinţaţi voii lui Dumnezeu. Vreţi să rânduiţi singur totul pentru copii, iar în grija lui Dumnezeu nu lăsaţi nimic. Trebuie să lăsaţi totul în seama lui Dumnezeu: firește, asta nu înseamnă să încetaţi a le purta de grijă copiilor, dar nu trebuie nici să daţi acestei griji prea multă însemnătate.

Dacă Dumnezeu nu vă va binecuvânta copiii, cu ce-i veţi ajuta de unul singur? Oare Dumnezeu nu va ajunge să Se poarte cu nepăsare faţă de ei din pricina îngrijirii Dumneavoastră prisositoare? Şi atunci, cu grijile Dumneavoastră nu veţi înfăptui nimic temeinic, iar Dumnezeu nu va face nimic pentru ei din pricina Dumneavoastră, în loc de bine, va ieşi rău.

Încredinţaţi-vă de aceasta şi puneţi măsură grijilor pentru copii. Vă tulbură vrăjmaşul, nu vă daţi seama ? În toată neputinţa sufletească trebuie să vă întoarceţi numai decât cu rugăciune către Domnul, cerând tămăduire de la El. Apoi, aşteptaţi ajutor de Sus, iar Domnul va ajuta şi va tămădui la vremea potrivită.

Fără Domnul nici un lucru bun nu prinde rădăcini în inimă.

Despre educarea copiilor

Fetiţa trebuie învăţată. De câte ori răul scoate capul, lămuriţi-o cât de vătămător este acest lucru şi adăugaţi că numai fetiţele-băieţoi fac aşa. Câteodată s-o mai şi „amendaţi”, nedându-i în acea zi vreun lucru care-i place, dar să nu vă arătaţi niciodată supărată, ca să vadă copilul că faceţi totul doar din dragoste.

Despre rugăciunea de mamă

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Suferiţi pentru copii. De asta este mama mamă, ca să sufere pentru copii. La suferinţă să adăugaţi însă rugăciunea şi Domnul va face bună rânduială în viaţa lor.

Amintiţi-vă de mama Fericitului Augustin. A plâns şi iar a plâns, s-a rugat şi iar s-a rugat, şi a dobândit prin plâns şi rugăciune ce şi-a dorit: Augustin şi-a venit în fire şi a devenit ceea ce se cădea să fie.

Către mama unui soldat

Este bine că fiul Dumneavoastră este recrut. Viaţa de ostaş călеşte, îl deprinde pe om cu nevoia şi îl învaţă să fie răbdător. Bineînţeles, totul depinde în primul rând de ostaş.

Povaţă către o mamă, cu privire la îndrumarea fiului

Pentru fiul Dumneavoastră nu vă necăjiţi mult. Orice fel de a fi aţi vedea acum la el, viaţa îl va sili cândva să îşi facă cruce. Faptul că îi place agoniseala încă nu-i cine ştie ce necaz, înseamnă că o să fie om mai aşezat. Nu poţi să n-ai nici un avut, fiindcă trebuie să mănânci, să bei, să ai un acoperiş deasupra capului şi aşa mai departe: însă nădejdea trebuie pusă în Dumnezeu, nu în avuţie, şi trebuie făcută parte nevoiaşilor, învăţaţi-vă fiul să dea câte un bănuţ săracilor, măcar duminicile. Faceţi acest început, iar el va continua.

Nu-1 bateţi la cap nici cu rugăciunea, căci s-ar putea să se răzvrătească. Sfătuiţi-1 să se roage cât de puţin dimineaţa şi seara fără să citească nimic din carte, ci în gând, ridicându-şi ochii spre Dumnezeu. Seara să mulţumească lui Dumnezeu pentru ziua ce a trecut, dimineaţa să facă cereri pentru ziua ce vine cu cuvintele sale, aşa cum ştie, dar lucruri cuviincioase. Pentru el e destul atât. Să facă trei-cinci metanii cu gânduri de acest fel, şi ziua să se mai roage din când în când lui Dumnezeu cu această rugăciune scurtă: „Doamne, miluieşte! Binecuvântează, Doamne !" Mai mult nu e nevoie. Spuneţi-i: „Nu-i aşa că nu-i greu ? Hai, bucură-mă, promite-mi că o să faci aşa".

Tineretul vrea să trăiască pe pământ şi pământeşte. Sigur, altminteri nu se poate, căci pământeni suntem: dar nu se cade să uităm că pe pământ suntem pentru o vreme, şi încă scurtă, şi ca atare, deşi suntem pământeşti, nu pentru pământ am primit fiinţarea.

Despre înstrăinarea copiilor de părinţi

Copiii s-au înstrăinat de Dumneavoastră ? Uluitor... Ia vedeţi dacă nu sunteţi chiar Dumneavoastră vinovata. Dacă vă împărţiţi timpul numai între citit şi lucrul de mână, iar cu copiii vă ocupaţi puţin, încât ei nu văd de la Dumneavoastră

mângâiere, ce este de mirare că s-au înstrăinat de Dumneavoastră ? Ce aţi căutat, aceea aţi găsit.

Nu vă puteţi mântui sufletul de una singură. Trebuie să faceţi loc neapărat şi grijii pentru copii, mângâierii faţă de ei, gingăşiei de mamă, îndrumării fără cuvinte.

Cu privire la sănătatea fiicei mai mari... acum e vară: câmpiile, pădurile, grădinile, scăldatul sunt medicamente naturale.

Despre un copil care nu vrea la şcoală

Fiul Dumneavoastră se teme să meargă la şcoală... Sfătuiţi-1 să se arate bun elev chiar de la început. Atunci va creşte din prima în ochii dascălilor şi ai colegilor, şi îi va fi mult mai uşor.

Domnul să-1 binecuvânteze la două lucruri: în primul rând, să asculte cu atenţie lecţiile la şcoală, iar în al doilea rând, să studieze acasă cu înţelegere. Să nu se ruşineze să îşi întrebe colegii şi pe cei mai mari cu privire la ceea ce nu pricepe.

Despre un fiu care nu merge pe calea dreaptă

Pentru fiul Dumneavoastră, care nu merge pe calea dreaptă, să vă pară rău şi să vă rugaţi. Ce să-i faci ? Trăim vremuri rele, tinerii văd şi aud multe lucruri rele. De asta devin şi ei răi. Va da Dumnezeu şi fiul Dumneavoastră îşi va veni în fire.

Despre un fiu rătăcit

Pentru fiul Dumneavoastră să vă rugaţi, însă cu osârdie, şi Domnul îl va milui, trimiţându-i lumina harului, ce luminează şi înţelepţeşte, alungând toate şovăielile.

Despre aceeaşi

Îmi pare rău pentru rătăcirile fiului Dumneavoastră. Dacă are împreună-pătimire nemincinoasă faţă de săraci, asta poate atrage asupra lui mila lui Dumnezeu, care trezeşte la adevăr şi îndreaptă viaţa.

Celui mai mic să-i spuneţi în taină: „Nu asculta ce spune fratele tău; vorbeşte gura fără cap”.

Vrăjmaşul îşi seamănă pretutindeni neghinele, care fac cercuri prin văzduh şi aterizează în sufletele celor care stau cu gura căscată, adică fără luare-aminte la sine.

Despre aceeaşi

Pentru fiul Dumneavoastră cel zăpăcit rugaţi-vă. Va da Domnul şi se va îmblânzi. Face pe cocoşul datorită influenţelor dinafară. Până când va veni această îmblânzire, Domnul să vă dăruiască răbdare. Mângâiaţi-vă cu ceilalţi fii şi mulţumiti-vă cu aceasta. Dea Domnul să rămână neschimbaţi în bunele lor aşezări sufleteşti.

Cu fiul Dumneavoastră cel rătăcit nu aveţi alta de făcut decât să vă rugaţi, şi Domnul va rândui mântuirea lui, dacă va vedea la el vreo maleabilitate cât de mică. Micuţa Dumneavoastră are personalitate. Asta înseamnă că trebuie să fiţi foarte prudentă, să faceţi cumva în aşa fel încât ea să vă împlinească voia crezând că face ce vrea ea. Totuşi, pentru educarea caracterului ei este folositor şi să o puneţi să facă ce nu doreşte.

Vasile, fratele doamnei Narâşkina, era căsătorit cu o englezoaică. Ei îşi creşteau copiii în aşa fel încât întreaga zi le era împărţită între felurite îndeletniciri, şi copiii nu îndrăzneau să nu facă la ora stabilită ceea ce aveau în program ori să facă altceva.

Bineînţeles, în program erau jocuri şi toate celelalte. Aşa aţi putea s-o deprindeţi şi Dumneavoastră pe micuţă.

Îngrijirea copiilor este o nevoinţă

Pe „Negruţa" s-o întărească Domnul. Să nu privească îngrijirea micuţei ca pe o sarcină pusă în cârca ei de oameni şi împlinită pentru oameni, ci ca pe o lucrare încredinţată de Domnul însuşi şi bineplăcută Lui. Să caute spre Domnul şi să îi spună în conştiinţa sa: „Pentru Tine, Doamne, fac asta. Ajută-mi şi primeşte cu bunăvoinţă această osteneală".

Despre povaţa pe care trebuie s-o dea o mamă fiicei sale arţăgoase

Îmi pare foarte rău că „Negruţa" e arţăgoasă... Trebuie s-o învăţaţi să deprindă stăpânirea de sine. Faceţi precum urmează: când iese la iveală această neputinţă a ei, să nu-i spuneţi nimic, fiindcă şi Dumneavoastră sunteţi puţin neliniştită atunci,

iar ea e tulburată, în starea aceasta, nimic din ce-i veţi spune nu va avea vreo urmare bună.

După ce vă veţi linişti amândouă (în aceeaşi zi sau în cea următoare), spuneţi-i cu dragoste de mamă: „Vrei să fii cea mai înţeleaptă fată? Niciodată nu-ţi îngădui slăbiciunea de a-ţi da drumul la gură sau de a face vreo mişcare care arată că în sufletul tău e neorânduială... Asemenea ieşiri te înjosesc întotdeauna şi dovedesc că nu te poţi stăpâni. Mă doare să văd la tine asta. Iubindu-te, îţi doresc să fii desăvârşită întru totul, lucru care nu-i complicat deloc. Fă aşa: când sufletul tău începe să se mişte spre tulburare, potoleşte această mişcare, şi de-abia apoi spune şi fă ceva - iar câtă vreme eşti tulburată, taci"...

Câteva experienţe nu cu totul reuşite vor duce, poate, la unele reuşite... Vă doresc din tot sufletul spor în toate.
Mântuiţi-vă! Binecuvântează, Doamne!

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Povaţă către o mamă ce merge în vizită la cuscri

Înarmaţi-vă cu răbdare şi - lucrul principal - puneţi-vă lege să nu le băgaţi în seamă ieşirile sau ce vor mai născoci acolo.Domnul să vă ajute!

Fiicei transmiteţi-i închinăciune şi binecuvântare! Îi doresc să aibă înţelepciunea lumească, dar nicidecum în paguba înţelepciunii duhovniceşti. Fără credinţă nu e nici linişte, nici rânduială în viaţă. Mântuieşte, Doamne!

Despre necazul unor părinţi ce şi-au pierdut copiii

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

De întristat, nu aveţi cum să nu vă întristaţi. Este un lucru atât de firesc, încât şi Domnul, Care pretutindenea este, văzând suferinţa voastră, nu va fi jignit de faptul că întâmpinaţi cu durere în inimă ceea ce El - bineînţeles, din dragoste faţă de voi - a binevoit să vă trimită. Aşadar, întristaţi-vă, dar cu măsură, precum Iov. Lui Iov i s-au luat zece copii deodată... Bineînţeles, şi el s-a întristat, dar n-a lăsat întristarea sa să se reverse peste măsură, ci a biruit-o prin seninătatea cea născută din încredinţarea în voia lui Dumnezeu. „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat", încordaţi-vă şi Dumneavoastră să vă înălţaţi la treapta

unei asemenea credinţe în Dumnezeu. Dacă nu veţi avea destulă credinţă, strigaţi către Dumnezeu, Care este aproape şi ajută grabnic, iar El vă va plini lipsa.

Dumneavoastră înşivă aţi arătat izvorul de unde trebuie să luaţi mângâiere: credinţa în faptul că odraslele voastre se află lângă Dumnezeu în mai bună stare decât erau în braţele Dumneavoastră părinteşti. Ei nu sunt lipsiţi nici de împărtăşirea cu Dumneavoastră, ci vă sunt aproape. Eu cred că sunt foarte miraţi văzând că plângeţi şi se întreabă unul pe altul: „De ce plâng tăticul şi mămica? Nouă ne e atât de bine. Nu vrem înapoi, ci vrem ca ei să se mute la noi mai repede".

Vă sporiţi jalea pentru cei răposaţi şi prin închipuirea înşelătoare a stării lor de după moarte. Vă închipuiţi cum zac în mormânt, cum sunt coborâţi în pământul umed şi întunecat. De fapt, îndată ce sufletul a ieşit din trup, merge pe altă cale. Trebuie să vă închipuiţi sufletele lor „în loc luminat, în loc de răcoare". Iar Dumneavoastră vă chinuiţi aproape degeaba. Binevoiţi a vă linişti puţin câte puţin, până ce vă veţi linişti cu totul. Nu uitaţi nici să înălţaţi mulţumită către Dumnezeu, căci pentru toate se cuvine să mulţumim lui Dumnezeu. Vă doresc deplină reuşită în aceasta.

Dumnezeu a toată mângâierea să vă mângâie cu mângâierea Sa părintească.

Ce învăţăm de aici? Trebuie să arătăm atât lui Dumnezeu cât şi oamenilor că nu în deşert ni s-au tot repetat adevărurile dumnezeieşti.

Domnul să vă binecuvânteze şi să vă mângâie.

Al Dumneavoastră rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre aceeaşi

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Vă înţeleg amărăciunea, dar vă spun iarăşi: amărâţi-vă cu măsură. Treceţi cu inima prin făgăduinţele luminoasei noastre credinţe: câte vederi duhovniceşti veţi culege din ea spre mângâierea necazului Dumneavoastră! Sau nu credeţi că Dumnezeu ştie mai bine ce e mai de folos pentru Dumneavoastră şi pentru odraslele Dumneavoastră? Sau presupuneţi că Dumnezeu v-a uitat, şi că El n-a băgat în seamă cele întâmplate cu Dumneavoastră, şi că acestea au avut loc fără să fie

îndreptate spre binele Dumneavoastră? Sau credeţi că vă este părinte vitreg, nu Tată bun?

V-aţi îndreptat toată luarea-aminte numai spre partea amară a problemei şi nu vedeţi purtarea de grijă a lui Dumnezeu?! Ea există cu adevărat... Nu o simţiţi?! Aşa e ea, nu se simte acum, însă se va vedea după... înviaţi-vă deci credinţa, şi mângâierea se va revărsa ca un râu din ea.

Să vă povestesc o întâmplare, în Sankt-Petersburg trăia o mare doamnă... Şi-a pierdut cei trei copii deştepţi, frumoşi, binecrescuţi - mai ales cea mare era foarte evlavioasă şi ştia să se roage. Puţin a fost necazul ei?! Staţi să vedeţi. Nu după multă vreme a rămas fără soţ, şi nu numai atât: a rămas pe drumuri, întristarea ei nu cunoştea margini. Se îmbărbăta, încredinţându-se prin rugăciuni voii lui Dumnezeu. Totuşi, durerea o rodea, în fine, Domnul S-a milostivit şi i-a trimis un vis spre mângâiere... Şi-a văzut soţul într-un loc neguros. L-a întrebat: „Cum îţi e ?"

„Nu te nelinişti", a răspuns acela, „Milostiv e Domnul, dar trebuie să rabd până ce se va depărta bezna asta".

„Dar copiii ?"

„Copiii sunt acolo", a răspuns el arătând spre cer.

„Cu Maşa ce-i?" (Maşa era cea mare, care avea cinci ani).

„Pe Maşa o trimite Dumnezeu pe pământ să-i mângâie pe necăjiţi..."

De atunci, mâhnirea s-a depărtat de la ea. Aţi văzut unde erau copiii? Şi ai Dumneavoastră sunt tot acolo. Ar mai fi nimerit acolo dacă ar fi rămas în viaţă?
Deci, ce este mai bine să doriţi Dumneavoastră, ca părinţi, pentru copiii Dumneavoastră?

Opriţi-vă asupra acestui gând: că soarta copiilor Dumneavoastră a fost rânduită în cel mai bun chip cu putinţă, şi terminaţi cu întristarea. Şi Dumneavoastră veţi muri, şi va fi cine să vă întâmpine, poate chiar să vă apere... Domnul să vă dăruiască toată mângâierea.

Al Dumneavoastră rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre aceeaşi

Mila lui Dumnezeu să fie cu noi!

Îmi pare foarte rău pentru pierderile Dumneavoastră. Domnul să vă mângâie! Căutaţi mângâiere la mine iarăşi... Cu toată bucuria v-aş mângâia - dar unul şi acelaşi cântec, repetat a doua şi a treia oară, nu mai are aceeaşi putere ca prima dată, iar în necazurile Dumneavoastră de acum nu ştiu ce lucru nou aş mai putea să vă spun... încredinţaţi-vă pe sine şi toate ale Dumneavoastră în voia lui Dumnezeu şi încuviinţaţi hotărârile Lui din tot sufletul, din toată inima. Atunci umbra amărăciunii va începe să se rărească şi nu va fi de mirare dacă se va împrăştia cu totul, întrebaţi cum? Prin necaz vom întrezări bunătăţile lui Dumnezeu din acest veac şi din cel viitor. Dea Domnul să vedeţi aceasta cu mintea şi s-o simţiţi cu inima. Rugaţi-vă! Domnul vă va revărsa în inimă mângâierea de trebuinţă.

Pentru părinţi nu e mai mare mângâiere decât a fi încredinţaţi de soarta fericită a copiilor. Copiii Dumneavoastră au ajuns cu toţii în Rai. În această privinţă nu încape nici o îndoială. Iar dacă ar fi rămas în viaţă, nu ar mai fi fost pentru o astfel de încredinţare...

Stăruind acum asupra acestui gând aducător de bucurie şi mângâindu-vă cu el, jertfiţi-i cu încredinţare mulţumirea pe care v-ar fi adus-o copiii dacă ar fi rămas pe acest pământ păcătos. Gândiţi-vă la toate lucrurile prin care ar fi trebuit să treacă atunci, oricâtă silinţă v-aţi fi dat pentru ei. Aşadar, vedeţi că prin soarta luminoasă a copiilor Dumneavoastră Domnul vă izbăveşte de întâlnirea cu o soartă a lor mai rea şi cu neputinţă de îndreptat.

Milostivul Domn, Părintele tuturor şi mai ales al celor necăjiţi, să vă trimită mângâiere de unde ştie. Şi Stăpâna, Mângâierea tuturor necăjiţilor, să vă înveselească!

Al Dumneavoastră voitor de bine,
episcopul Teofan

Despre moartea unor copii

Vă gândiţi la surioara care a murit ? Se prea poate ca ea să vă răspundă la chemare, căci a plecat de aici curată şi credincioasă cu adevărat - drept la Maica Domnului... Dar dacă vă veţi învârti pe la baluri, surioara n-o să mai vină şi se va supăra pe Dumneavoastră.

„Părinţii ei", spuneţi, „n-au meritat pedeapsa de a rămâne lipsiţi de toţi copiii". Asta nu este totdeauna o pedeapsă, ci se întâmplă spre binele copiilor şi al părinţilor înşişi. Noi suntem orbi şi nu vedem aceasta, iar nevăzând, cârtim şi gândim în chip hulitor despre Dumnezeu că El este nedrept, în vreme ce El rânduieşte toate aşa cum este mai bine.

Educarea copiilor - lucru plăcut lui Dumnezeu

V-aţi luat sarcina cea bună şi prea bună de a creşte o orfană. Degeaba vă neliniştiţi pentru faptul că uneori plânsetul copilei vă distrage de la rugăciune, trăgându-vă, spuneţi, „de la lucrul lui Dumnezeu la un lucru străin de Dumnezeu". Amândouă sunt lucrurile lui Dumnezeu: lui Dumnezeu îi place când copiii Lui îşi tind spre El ochii la rugăciune, dar nu îi place mai puţin atunci când unii dintre copiii Săi iubiţi dau zor să îngrijească alţi copilaşi ai Lui. Aşadar, nu vă tulburaţi. Rugându-vă, săvârşiţi lucrul lui Dumnezeu, iar îngrijind copila faceţi acelaşi lucru.

Dumnezeu vă priveşte cu aceeaşi înduioşare şi când vă rugaţi, şi când purtaţi grijă de micuţă. Este foarte bine că iubiţi prunca. Dragostea Dumneavoastră îi hrăneşte nemijlocit sufletul, încât nu simte că n-are mamă. Rămâneţi în această aşezare sufletească.

Rodul îngrijirii de un orfan

Cu privire la osteneala îngrijirii micuţei este drept gândul Dumneavoastră că ea v-a fost încredinţată de Dumnezeu. Şi Domnul vă va răsplăti. De altfel, şi micuţa vă va putea răsplăti. Când va mai creşte, va fi legată de Dumneavoastră ca de o mamă, şi ca atare vă va fi ascultătoare... iar Dumneavoastră îi veţi fi stareţă. Iată şi umbra unei viitoare mănăstiri.

Povaţă către o mamă care vrea să intre în mănăstire

Atâta vreme cât educaţia fiului Dumneavoastră nu a fost încheiată şi el nu e la casa lui, nu puteţi afla odihnă în mănăstire.

Capitolul al şaselea – Copiii

Despre un copil îndărătnic

Îmi pare rău că micuţa este capricioasă, însă e prea devreme pentru a prevesti rele pornind de la acest fapt. Poate că se va schimba pe neaşteptate... Să ştiţi că îndărătnicia vesteşte deseori o voinţă tare, iar asta nu-i o trăsătură rea. Trebuie să aveţi însă înţelepciunea de a o înrâuri în aşa fel ca ea să nu bage de seamă că i se porunceşte şi să facă ceea ce doriţi Dumneavoastră ca din proprie iniţiativă. Domnul să vă dăruiască pricepere.

De ce asemenea cruce, întrebaţi? Ca să vă smerească şi să alunge gândurile de trufie. Pe deasupra, ca să vă amintiţi mai des cât de îndărătnici suntem noi înaintea Domnului atunci când în locul voii Lui ne supunem propriilor pofte şi cât de neplăcut este acest lucru lui Dumnezeu.

Despre severitatea în educarea copiilor

Trebuie să iau apărarea orfanei... Nu este totdeauna nevoie de pedeapsă, ci mai ades trebuie mustrare. Este o metodă mai blândă şi mai sigură. Severitatea necurmată n-aduce nici o bucurie. Sigur, nu trebuie arătată nici indulgenţă nepotrivită, dar şi severitatea trebuie amestecată cu căldura dragostei... Sunt încredinţat că aşa veţi şi face.

Despre atacurile de panică la copii

Îmi pare rău pentru micuţă. Staţi cu ea atunci când apare criza de teamă sau puneţi noaptea patul ei mai aproape de al Dumneavoastră, în nici un caz nu trebuie pedepsită. Aici e vorba de un simţământ care apare fără voie.

Despre pregătirea copilului pentru şcoală

M. se pregăteşte să meargă la şcoală. Bineînţeles, trebuie să se familiarizeze cu viaţa de şcolar, şi timpul se va scurge pe nesimţite. Nu o speriaţi cu şcoala, ci zugrăviţi-i totul în aşa fel încât ea să vadă acolo raiul pe pământ şi să înceapă să năzuiască spre şcoală. Stăruiţi asupra faptului că trebuie doar să fie ascultătoare şi să nu se lenevească în privinţa învăţăturii, să înveţe tot ce i se predă... Aceasta va fi o bună pregătire pentru ea.

Povaţă către cineva care a luat spre creştere un copil sărac

Graba cu care a fost primit copilul, care-i pe jumătate orfan deocamdată, arată că această hotărâre a ieşit din adâncul inimii, fără nici o înrâurire dinafară. Lucrul în sine este vrednic de laudă: datorită lui poate fi lăudată şi inima care a luat o asemenea hotărâre.

Ce reiese de aici ? Dacă mama copilului se va înzdrăveni, îşi va lua copilul înapoi şi vă va fi recunoscătoare. Dacă nu, veţi educa pruncul, îl veţi pune pe picioare şi veţi rândui viaţa lui, adică veţi face un lucru minunat.

Domnul să vă binecuvânteze.

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre primirea spre creştere a unei orfane

„Albişoara" întreabă dacă binecuvântez să o primească pe nepoata sa Liza, despre care aud pentru prima dată... Presupun că dacă cele ce mi s-au spus sunt adevărate, Liza trebuie luată, vindecată, învăţată să lucreze ceva şi, prin urmare, făcută aptă pentru felul de viaţă pe care îl va alege.

Ca atare, având în vedere un astfel de scop bun, să ştie „Albişoara" că binecuvântez cu amândouă mâinile, dar iată ce am de adăugat:
1) luând orfana, să o iubească la fel ca pe copilul său, ca pe o fiică s-o hrănească, s-o îmbrace, s-o încalţe şi să-i împlinească celelalte nevoi, făcând dezinteresat lucrul lui Dumnezeu;
2) Să se străduiască din răsputeri ca cele o mie de ruble lăsate moştenire orfanei să se păstreze în întregime, fie că vor trece în păstrare la ea, fie că vor rămâne altundeva. Banii trebuie depuşi la loc sigur, unde să poată aduce dobândă. Dobânda nu trebuie cheltuită, ci adăugată la capital.
3) Dacă această sumă va trece în păstrare la „Albişoara", aceasta să-şi pună lege: nu trebuie să ia nici un bănuţ pentru acoperirea propriilor nevoi.

Mă face să scriu lucrul acesta următorul caz. O oarecare orfană a fost luată spre creştere de către unchiul ei. Orfana cu pricina avea de asemenea moştenire, ba chiar mai mare decât aceasta. S-a întâmplat o nevoie. Unchiul, cu încuviinţarea ei, a intrat în moştenire - cu dorinţa sinceră de a pune la loc cu dobândă banii. Nici nu a fost acoperită bine dobânda, că s-a întâmplat altă nevoie... s-a intrat iarăşi în

moştenire, în doi-trei ani s-a evaporat toată. Unchiului nici prin cap nu-i trecea să-şi lase iubita nepoată pe drumuri... Bineînţeles, avea de gând să dea înapoi totul... cu dobândă... intenţia lui era absolut sinceră. Trecând anii, unchiul s-a ruinat. Dorinţa de a-i înapoia nepoatei banii rămăsese... însă a murit unchiul şi... nepoata a ajuns pe drumuri.

Iată de ce propun ca „Albişoara" să nu se atingă de banii orfanei oricât de mare nevoie ar avea. Citiţi împreună ceea ce v-am scris şi luaţi o hotărâre. De ea nu mă tem, însă de soţul ei...

Povaţă despre ajutorarea rudelor rămase fără sprijin

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Neliniştea care v-a cuprins cu prilejul rămânerii în grija Dumneavoastră a familiei rămase fără soţ şi tată este foarte stricătoare pentru viaţa duhovnicească. Fireşte, ar fi fost mai uşor dacă nu s-ar fi întâmplat aşa. Totuşi, de vreme ce aţi fost prinsă în evenimente fără voia Dumneavoastră, se cuvine să vă supuneţi voinţei Celui ce rânduieşte curgerea vieţii noastre. Nepoţii trebuie puşi pe picioare, iar văduva trebuie ajutată să meargă pe drumul cel bun.

Făcând aceasta, trebuie să aveţi grijă şi de Dumneavoastră, ocrotindu-i pe orfani în aşa fel încât aceasta să nu vă pustiască duhovniceşte. Felul în care veţi face aceasta rămâne la socotinţa Dumneavoastră, dar trebuie să cereţi ajutorul lui Dumnezeu de fiecare dată.

Faceţi ce vă stă în putinţă. Faptul că v-a venit pe cap această grijă poate fi binefăcător. El vă va izbăvi de împietrirea în egoism, căci eraţi singură şi nu aveaţi decât grija proprie, iar acum trebuie să purtaţi de grijă şi altora.

De aici nu va ieşi nici un mare necaz pentru Dumneavoastră, în schimb, autocompătimirea de care vă plângeţi este primejdioasă şi pierzătoare. Dacă vă faceţi pogorământ din pricina bolii, nu e nici o problemă, dar dacă vă faceţi pogorământ sub pretextul bolii, este de rău. Aici se vede viclenia faţă de sine, care este cea mai rea dintre toate vicleniile.

Povaţă către o orfană luată spre creştere de oarecare binefăcători

Dunia! Nu vreau să pun asupra ta epitimii, însă te rog: fii fată cum se cuvine. Vezi că a doua ta mamă este bolnavă... Mare păcat faci pricinuindu-i necazuri şi

sporindu-i astfel suferinţa. Ştii că în urma bolii poate să şi moară ? Cu cine vei rămâne după aceea? Unde ai să te duci? Aşadar, dă-i mângâiere fiind ascultătoare. Atunci va fi mai sănătoasă şi va trăi mai mult, drept care îţi va fi şi ţie mai bine. Deprinde-te mai mult şi mai degrabă cu lucrul de mână. Domnul să îţi dea binecuvântare!

Povaţă către o mamă, despre educarea fiicei

Fiţi si mai iubitoare, şi arătaţi-vă dragostea. Fiţi mamă, nu comandant. Şi rugaţi- vă mult pentru ea, cu lacrimi. Dacă nu va găsi bucurie la Dumneavoastră, unde o va găsi? Şi atunci, ce se va întâmpla cu viaţa ei?!

Despre boala copilului şi vindecarea ei

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Îmi pare foarte rău pentru necazul Dumneavoastră şi rog pe Domnul să înlăture pricina lui: crizele de boală ale tinerei Dumneavoastră fiice.

Dar rugăciunea e rugăciune, iar doctorii sunt doctori. Şi pe doctori i-a dat Dumnezeu, iar a merge la doctor este voia lui Dumnezeu. Domnul vine cu ajutorul Său atunci când mijloacele fireşti rânduite tot de El pentru noi sunt neîndestulătoare. Ca atare, ne vom ruga, dar mijloacele fireşti nu trebuie dispreţuite. Căutaţi şi veţi afla! Mi-a trecut prin cap următorul lucru: oare fata s-a plimbat îndeajuns în aer liber şi a făcut destul efort fizic? Plimbaţi-vă cu ea în fiecare zi, călătoriţi.

Fireşte, doctorii pot ajuta doar dacă binevoieşte Dumnezeu. Ca atare, încă o dată spun, ne vom ruga. Doresc din tot sufletul ca această boală să treacă fără urme.

Domnul să vă binecuvânteze pe toţi şi mai ales pe bolnavă.

Al Dumneavoastră rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Povaţă către nişte părinţi al căror fiu nu are spor la învăţătură

Sunt numeroşi oameni practici cărora nu le merge cu învăţătura, întrebarea: „Care sunt mai buni, oamenii practici sau învăţaţii?" încă nu şi-a găsit răspuns. Iar ca simţul practic şi învăţătura să se unească într-un singur om, asta se întâmplă rar.

Una singură să vă fie grija: ca fiul vostru să aibă obiceiuri şi rânduieli de viaţă bune, creştineşti. Nu strică să folosiţi câteodată, pe lângă sfaturi şi îndemnuri, şi autoritatea părintească.

Despre unirea sufletului cu trupul la prunc

Când se uneşte sufletul cu trupul? În clipa zămislirii. Când S-a întrupat Mântuitorul? Îndată ce Pururea Fecioara a spus: Iată roaba Domnului... Duhul Sfânt S-a pogorât şi Fiul lui Dumnezeu a luat în embrion trup, adică firea omenească.

Despre înrudirea duhovnicească

Acolo unde se spune că mama şi fraţii Domnului sunt cei care împlinesc voia Tatălui Ceresc este şi altă idee, anume cea despre înrudirea duhovnicească, despre rânduiala duhovnicească a vieţii. Se întâmplă ca taţii şi mamele, fraţii şi surorile după fire să fie cu totul deosebiţi, având caractere cu totul opuse. Simţămintele care îi leagă sunt urmare a înrudirii lor fireşti - iar în înrudirea duhovnicească se arată alte simţăminte duhovniceşti, care sunt fireşti după Duhul. Domnul însă a zis că lucrarea Sa este a-i înrudi pe oameni duhovniceşte. Domnul i-a învăţat pe oameni să se înrudească astfel, şi aşa a zămislit viaţa duhovnicească.

Mângâiere rudelor cu prilejul bolii celor apropiaţi

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră, cinstite părinte protoiereu!

Vă împărtăşesc pe deplin amărăciunea prilejuită de boala lui N. Domnul să vă trimită toată mângâierea. Rugaţi-vă Domnului şi totodată afundaţi-vă în izvoarele unde vă aşteptaţi să aflaţi mângâiere.

Cunoaşteţi deja aceste izvoare şi le căutaţi. Continuaţi cu răbdare şi veţi afla, căci tot cel ce caută cu răbdare şi cu credinţă află - nu totdeauna ce doreşte, dar totdeauna ceea ce binevoieşte Dumnezeu spre binele lui.

În amărăciuni, binele este ascuns sub durerea inimii; de asta nu se simte şi nu se vede, măcar că el există cu adevărat. Şi la Dumneavoastră el există şi lucrează, atât în N. cât şi în Dumneavoastră.

Deci, fiţi senin, crezând cu smerenie. Ce aţi dori pentru N. ? Bunăstarea vremelnică sau mântuirea veşnică? Vă este greu să alegeţi. Mai degrabă le-aţi alege pe

amândouă - dar dacă prima nu se împacă cu cea de-a doua, fireşte că o veţi alege pe cea din urmă fără să staţi pe gânduri, lepădând-o pe cea dintâi.

Aşadar, statorniciţi-vă în minte şi în inimă că datorită cursului unor evenimente din viaţa Dumneavoastră şi a ei pe care voi nu le vedeţi şi nu le ştiţi, N. avea neapărată nevoie de curmarea gustării bunătăţilor văzute - pentru o vreme sau pentru totdeauna. Si Domnul a făcut aşa, rânduindu-i sau îngăduind să vină asupra ei o boală grea. Prin această boală El a acoperit-o de tot ce putea să aibă o rea lucrare asupra aşezării ei sufleteşti.

Primejdiile duhovniceşti vor trece şi sănătatea i se va întoarce. Dacă nu vor trece, va rămâne aşa. Oricum, temei de frică pentru mântuirea ei veşnică nu aveţi. Judecând după îndeletnicirile pe care spuneţi că le are, aşezarea ei sufletească este bună.

Acum ea suferă. Puterile îi vor spori prin răbdarea senină şi prin credinţa Dumneavoastră, ca şi prin faptul că o încredinţaţi voii lui Dumnezeu.

Aşadar, dobândiţi credinţă bună în binefăcătoarea purtare de grijă a lui Dumnezeu şi prin aceasta îndepărtaţi toate amărăciunile ce tulbură mintea şi inima.

Povaţă către cineva care a pierdut un om apropiat

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră! Domnul să odihnească sufletul nou-răposatului Său rob Ioan, iar pe voi să vă mângâie!

Din mila lui Dumnezeu e şi faptul că plângeţi. Plânsul uşurează pe jumătate durerea inimii.

Plângeţi puţin, iar apoi căutaţi şi mângâiere! Moartea nu este o nefericire, ci soarta noastră, a tuturor. Amară este despărţirea, dar nu fără sfârşit. Amar e faptul că nu ştim în ce stare se află răposatul, însă credinţa că cel ce pleacă din această lume trece în mâinile lui Dumnezeu alungă orice întuneric.

La Domnul Cel Drept nici o faptă bună nu este uitată, iar Dumneavoastră spuneţi că răposatul a făcut multe fapte bune.

Când pleacă cineva la Domnul, Domnul nu caută să osândească, ci să îndreptăţească. Din această latură, mângâierea este aproape. Sunt sigur că situaţia voastră, a tuturor celor ce aţi rămas aici, nu e fără ieşire. Şi slavă lui Dumnezeu!

Oricum, va trebui să puneţi o nouă rânduială în viaţa voastră. La temelia ei aşezaţi dragostea, fiecare să-l odihnească pe celălalt cum poate - şi rânduiala aceasta va fi trainică, având sub sine temei ceresc.

Domnul să vă înţelepţească! Rugaţi-vă mai mult pentru răposat. El are acum nevoie în primul rând de rugăciune. Rugăciunea este mijlocitoare înaintea lui Dumnezeu şi lucrează nemijlocit asupra sufletului plecat, încurajându-l, încălzindu-l şi întărindu-l.

„Negruţa" plânge ? Să plângă. Foarte bine că plânge. Plânsul înmoaie inima.

Domnul să vă binecuvânteze pe voi şi pe copiii voştri.

Al vostru rugător către Dumnezeu,
episcopul Teofan

Despre rugăciunea pentru cei apropiaţi care pier

Suferinţa Dumneavoastră pentru cei apropiaţi care pier duhovniceşte şi rugăciunea Dumneavoastră pentru ei sunt plăcute lui Dumnezeu. Dacă în ei nu s-a stins totul şi dacă mai are loc să se lipească rugăciunea Dumneavoastră şi bună vrerea lui Dumnezeu faţă de ei, îşi vor veni în fire şi vor vedea lumina Lui.

Rugaţi-vă mai cu osârdie...rugăciunea făcută cu bunăvoire de către Dumneavoastră îşi va găsi ecou în sufletele lor şi va trezi simţămintele frângerii de inimă, fiindcă există o împărtăşire între suflete.

Despre rugăciunea pentru cei ce ne-au îngrijit

Bine faceţi pomenindu-vă doica. Atât dragostea cât şi dreptatea cer aceasta. Aducerea aminte de vămi este un lucru bun. Acolo se va descoperi tot ce este acum ascuns - toate gândurile şi toate simţămintele. Dea Domnul ca prin această cugetare să vă ţineţi în bună rânduială gândurile şi simţămintele. Domnul să vă păzească.

Trebuie să trăim aducându-ne totdeauna aminte că Dumnezeu este de faţă

Mila lui Dumnezeu fie cu Dumneavoastră!

Avem Mântuitor Atotmilostiv, pe Domnul, Care-i întotdeauna gata să ajute. Spre El îndreptaţi ochii minţii şi inimii Dumneavoastră. Nu puteţi merge la biserică? Rugaţi-vă acasă.

Învăţaţi-vă să umblaţi în faţa lui Dumnezeu, adică să vă amintiţi fără încetare de Dumnezeu Pretutindenea-Fiitorul şi Atoatevăzătorul, şi să vă ţineţi în gânduri, în simţăminte şi în fapte ca sub privirile lui Dumnezeu. Şi asta să vă fie singura îndeletnicire, până ce conştiinţa vi se va contopi cu gândul la Dumnezeu. Dacă veţi reuşi, nu veţi mai avea nevoie de poveţele nimănui. Va veni frica de Dumnezeu şi va începe să pună rânduială în toate.

Citiţi Evanghelia şi Epistolele apostoleşti - câte puţin în fiecare zi, cugetând la ele şi aplicându-le la propria persoană.

Ţineţi-vă în frâu cu asprime; faţă de ceilalţi să aveţi milostivire şi înaintea tuturor smeriţi-vă. Pe nimeni să nu necăjiţi, iar dacă alţii vă fac necazuri, mulţumiţi. Pe nimeni să nu osândiţi, pe toţi să-i socotiţi sfinţi şi doar pe Dumneavoastră să vă socotiţi păcătoasă.

Domnul să vă binecuvânteze pe Dumneavoastră şi pe fiul Dumneavoastră!

episcopul Teofan

A vă ruga pentru rezolvarea problemelor materiale nu e păcat... Cel ce ne-a învățat să spunem la rugăciune: *Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi* nu Se va simți jignit când ne vom ruga și pentru celelalte lucruri lumești – bineînțeles, încredințând deznodământul sfintei Lui voi.

Familia este o cruce pentru cap! Răbdați supunându-vă Domnului; făcând tot ce vă stă în putere, încredințați totul în voia lui Dumnezeu.

Sunteți soție, sunteți mamă, sunteți stăpână a casei. Toate îndatoririle soției, mamei, stăpânei casei sunt înfățișate în scrierile sfinților Apostoli. Cercetați-le și apucați-vă să le împliniți cu conștiinciozitate, fiindcă este îndoielnic că mântuirea se poate rândui fără împlinirea îndatoririlor pe care ni le impun poziția socială și ocupația noastră. Acestea sunt de la Dumnezeu și se pot întoarce ori spre plăcerea Lui, dacă sunt împlinite cu credincioșie, ori spre jignirea Lui, de nu sunt împlinite.

Sfântul Teofan Zăvorâtul

9 730077 403787

editura Σοφία